

Извештај о услугама социјалне заштите на локалном
нивоу које пружају лиценцирани пружаоци услуга у
периоду 2016 – 2020. године

У Београду,
Март 2022. године

Листа скраћеница

АП	Аутономна покрајина
ЦСР	Центар за социјални рад
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЛПЛУ	Лиценцирани пружаоци локалних услуга
ЗСЗ	Закон о социјалној заштити
РЗСЗ	Републички завод за социјалну заштиту
РЗС	Републички завод за статистику
РС	Република Србија
МРЗБСП	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
СЗ	Социјална заштита

Садржај

Листа скраћеница.....	2
Списак табела.....	5
1. Увод.....	7
1.1 Сврха и делокруг анализе.....	7
1.2 Извештај у контексту пружања услуга социјалне заштите на локалном нивоу.....	8
1.3 Методологија.....	12
Инструменти и методи прикупљања података.....	14
Методолошка ограничења.....	16
2. Основна обележја процеса лиценцирања пружалаца услуга социјалне заштите на локалном нивоу, 2016 – 2020.	17
2.1 Увод.....	17
2.2 Налази.....	17
2.3 Дискусија.....	22
3. Капацитети и ресурси лиценцираних пружалаца услуга, 2016 – 2020.	23
3.1 Увод.....	23
3.2 Налази.....	24
Врста лиценце.....	25
Континуитет пружања услуге.....	25
Пружање услуга у више општина.....	26
Људски ресурси – преглед кретања броја запослених у периоду 2016 – 2020.	27
Корисници – преглед кретања броја корисника у периоду 2016 – 2020.....	29
3.3 Дискусија.....	30
4. Плурализам пружалаца услуга и плурализам услуга социјалне заштите на локалном нивоу.....	32
4.1 Увод.....	32
4.2 Налази.....	32
Плурализам пружалаца услуга.....	32
Плурализам услуга социјалне заштите на локалном нивоу.....	34
4.3 Дискусија.....	35
5. Распрострањеност и доступност услуга социјалне заштите на локалном нивоу, 2016 – 2020.	37
5.1 Увод.....	37
5.2 Налази.....	37
Распрострањеност услуга социјалне заштите на локалном нивоу.....	37
Доступност услуга социјалне заштите на локалном нивоу.....	41
5.3 Дискусија.....	47

6. Закључак	50
7. Преглед услуга социјалне заштите на локалном нивоу које пружају лиценцирани пружаоци услуга.....	53
7.1 Помоћ у кући	53
7.2 Дневни боравак.....	55
7.3 Лични пратилац детета.....	58
7.4 Свратиште	60
7.5 Становање уз подршку	61
7.6 Персонална асистенција.....	64
7.7 СОС телефон	66
7.8 Прихватилиште.....	68
7.9 Предах смештај	71
8. Прилог	73
Прилог А. Листа индикатора	73
Прилог Б. Додатне табеле	76
Б-1: Број ЛПЛУ, 2013 – 2020.	76
Б-2: Базни индекси, 2013 – 2020.....	76
Б-3: Ланчани индекси, 2013 – 2020.	77
Б-4. ЛПЛУ према сектору и врсти оснивача, 2016 – 2020. (%).....	78
Б-5. Корисници ЛПЛУ према сектору и врсти оснивача, 2016 – 2020.	80
Б-6: Географска распрострањеност услуга ЛПЛУ у областима РС	83

Списак табела

Табела 1-1 Услуге које у 2020. години пружају ЛПЛУ према групама, врстама и подрврстама услуга (циљним групама)

Табела 1-2 Структура укупне популација ЛПЛУ и стопа одговора, 2016 – 2020. (%)

Табела 2-1 Број ЛПЛУ према групама услуга, 2016 - 2020. (%)

Табела 2-2 Раст броја ЛПЛУ, базни и ланчани индекси, 2016 - 2020. (%)

Табела 2-3 Број ЛПЛУ према врстама услуга, 2016 - 2020.

Табела 2-4 Динамика лиценцирања ЛПЛУ према групама и врстама услуга, базни индекс, 2016-2020. (%)

Табела 2-5 Динамика лиценцирања ЛПЛУ према групама и врстама услуга, ланчани индекс, 2016-2020. (%)

Табела 2-6 Број ЛПЛУ према врстама услуга и региону, 2016 – 2020. (%)

Табела 3-1 Број ЛПЛУ и удео пружалаца који су пружали услугу, 2016-2020. (%)

Табела 3-2 Пружаоци услуга према врсти лиценце, 2020.

Табела 3-3 ЛПЛУ који су престали са радом према сектору и оснивачу, 2016 – 2020.

Табела 3-4 Број ЛПЛУ који пружају услугу у више општина према врстама услуга, 2020.

Табела 3-5 Кретање броја запослених у периоду 2016 – 2020.

Табела 3-6 Кретање броја корисника у периоду 2016 - 2020.

Табела 4-1 Лиценцирани пружаоци услуга према сектору и оснивачу, 2016 – 2020 (%)

Табела 4-2 ЛПЛУ према групи и врсти услуга и сектору оснивача ЛПЛУ, 2016 – 2020. (%)

Табела 4-3 Број ЛПЛУ према врстама и подрврстама услуга, 2016 – 2020.

Табела 5-1 Број и удео општина у којима се пружају услуге ЛПЛУ у периоду, 2017 – 2020. (%)

Табела 5-2 Број и удео општина у РС у којима се не пружају услуге ЛПЛУ у периоду 2017 – 2020. година (%)

Табела 5-3 Број општина према броју услуга које су пружали ЛПЛУ, 2017 – 2020. (%)

Табела 5-4 Број општина у којима се пружају услуге ЛПЛУ према групи, врсти и подврсти услуга, 2017 - 2020. (%)

Табела 5-5 Распрострањеност услуга ЛПЛУ према областима у којима се пружају, 2020. (%)

Табела 5-6 Број корисника услуга социјалне заштите које пружају ЛПЛУ, 2020.

Табела 5-7 Опште стопе обухвата становништва услугама социјалне заштите које пружају ЛПЛУ према региону и области, 2017 – 2020. године

Табела 5-8 Опште стопе обухвата становништва услугама ЛПЛУ према циљним групама, 2016 – 2020. године

Табела 7-1.1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услугу Помоћ у кући, 2016 – 2020.

Табела 7-1.2 Број корисника услуге Помоћ у кући према старости, 2016-2020.

Табела 7-1.3 Корисници услуге Помоћ у кући према врсти инвалидитета у периоду 2017-2020.

Табела 7-2.1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услуге Дневног боравака, 2016 – 2020.

Табела 7-2.2 Број корисника услуге Дневни боравак према старости, 2016 - 2020.

Табела 7-2.3 Корисници дневног боравака према дужини коришћења услуге, 2020.

Табела 7-3.1 Број запослених у услузи Лични пратилац детета, 2016 – 2020.

Табела 7-3.2 Број деце и младих корисника услуге Лични пратилац према узрасту, 2016 - 2020.

Табела 7-3.3 Деца и млади према врсти сметњи у развоју или инвалидитета, 2020.

Табела 7-3.4 Деца и млади према дужини коришћења услуге, 2020.

Табела 7-4.1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услугу Свратишта, 2016 – 2020.

Табела 7-4.2 Број корисника услуге Свратиште према узрасту, 2016-2020.

Табела 7-5.1 Број ЛПЛУ Становање уз подршку, 2016 - 2020.

Табела 7-5.2 Број општина у којима је присутна услуга Становање уз подршку, 2017 - 2020.

Табела 7-5.3 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услуге Становања уз подршку, 2016 – 2020.

Табела 7-5.4 Број корисника услуге Становање уз подршку према старости, 2016 - 2020.

Табела 7-6.1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ Персонална асистенција, 2016 - 2020.

Табела 7-6.2 Број корисника услуге Персонална асистенција према узрасту, 2016-2020.

Табела 7-6.3 Корисници услуге према дужини коришћења услуге, 2020.

Табела 7-7.1 Број запослених и ангажованих радника у услузи СОС телефон, 2018 – 2020.

Табела 7-7.2 Број корисница услуге СОС телефон према узрасту, 2018-2020.

Табела 7-7.3 Упућивање на услуге других институција и организација, 2020.

Табела 7-7.4 Врста насиља којем су кориснице биле изложене, 2020.

Табела 7.8-1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ Прихватилиште, 2016 – 2020.

Табела 7.8-2 Број корисника услуге Прихватилиште према узрасту, 2016 - 2020.

Табела 7.8-3 Корисници услуге Прихватилиште према инвалидитету, 2016 - 2020.

1. Увод

1.1 Сврха и делокруг анализе

Прва анализа пружања услуга социјалне заштите на локалном нивоу, од стране лиценцираних пружалаца услуга, резултат је праћења које Републички завод за социјалну заштиту реализује од 2016. године. У оквиру процеса праћења и извештавања, на основу Закона о званичној статистици и Одлуке о програму званичне статистике¹ РЗСЗ реализује три истраживања којима су предмет лиценцирани пружаоци услуга. То су истраживања о дневним услугама у заједници, услугама подршке за самосталан живот и услугама смештаја². Периодика истраживања је годишња применом упитника РЗСЗ као извештајног метода. Извештајем је представљено пружање услуга на локалном нивоу од стране лиценцираних пружалаца услуга у периоду од 2016. до 2020. године коју је израдило Одељење за истраживање РЗСЗ.

Сврха анализе је обезбеђивање података о услугама на локалном нивоу као емпиријског основа за унапређење регулаторних механизма, праћење квалитета пружања услуга и доношење политика заснованих на резултатима са циљем унапређења постојећих и развоја нових услуга социјалне заштите.

Општи циљ извештаја је преглед услуга у систему социјалне заштите које се пружају на локалном нивоу са фокусом на тумачење карактеристика процеса лиценцирања као једног од реформских циљева.

Специфични циљеви:

- Утврдити општа обележја процеса лиценцирања у периоду 2016 – 2020. године
- Утврдити капацитете ЛПЛУ и ресурсе са којима располажу у периоду 2016 - 2020. године
- Утврдити да ли је процес лиценцирања утицао на остваривање плурализма пружалаца и плурализма услуга у складу са стратешким циљевима
- Утврдити географску распрострањеност услуга
- Утврдити доступност услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга становништву.

Делокруг анализе дефинисан је у односу на тему, географски и временски делокруг. Тематски делокруг анализе дефинисан је према методологији анализе која ће бити детаљније приказана у наредном делу. Географски делокруг обухвата државни ниво Републике Србије и административно територијалну поделу дефинисану Уредбом о номенклатури статистичких територијалних јединица³. Анализа је рађена на нивоу

¹ Одлука о Програму званичне статистике у периоду од 2021. до 2025. године (Сл. гласник РС, бр. 03/2021.), Закон о званичној статистици (Сл. гласник РС, бр. бр. 104/09)

² Истраживања су прописана Планом званичне статистике који се ажурира на годишњем нивоу од стране Републичког завода за статистику.

³ Уредба о номенклатури статистичких територијалних јединица („Службени гласник РС“, бр. 109/09, и 46/10)

региона (НСТЈ 2), области (НСТЈ 3) и на нивоу општине. Временски делокруг обухвата период од пет година (2016 – 2020), а у појединим тематским деловима пратиће се период од 2017 – 2020. године из методолошких разлога.

Извештај је структуриран у два дела. Први део извештаја је подељен у поглавља, а свако поглавље представља један специфични циљ. Други део извештаја је структуриран у односу на врсте услуга: приказани су најзначајнији налази појединачних врста услуга у периоду 2016 – 2020. године. У прилогу извештаја су приказани Индикатори за праћење ЛПЛУ и услуга социјалне заштите који се пружају од стране ЛПЛУ и додатне табеле са подацима.

1.2 Извештај у контексту пружања услуга социјалне заштите на локалном нивоу

Услуге социјалне заштите у најширем смислу имају за циљ да одговоре на различите потребе друштва и представљају спектар јавних услуга којима се пружа подршка и помоћ различитим врстама корисника међу којима су и рањиве друштвене групе. У претходне две деценије основне компоненте реформе социјалне политике у Републици Србији су деинституционализација, децентрализација и демократизација услуга социјалне заштите⁴. Правац реформи предвиђен Стратегијом је потврђен усвајањем Закона о социјалној заштити 2011. године. На тај начин Закон је обезбедио одрживост политика предвиђених Стратегијом. У овом контексту одвијао се и развој услуга социјалне заштите на локалном нивоу.

Према Закону о социјалној заштити, који уређује систем социјалне заштите у Србији, циљеви социјалне заштите се остварују пружањем услуга социјалне заштите, а један од основних циљева социјалне заштите је обезбеђивање доступности услуга⁵.

Услуге социјалне заштите су подељене у пет група, а предмет овог извештаја су услуге социјалне заштите које се пружају на локалном нивоу. Под услугама социјалне заштите на локалном нивоу у овом извештају сматрају се искључиво услуге које пружају лиценцирани пружаоци у складу са Законом о социјалној заштити. Реч је о следећим врстама услуга: Дневни боравак, Помоћ у кући, Лични пратилац и Свратиште (дневне услуге у заједници); Становање уз подршку⁶ и Персонална асистенција (услуге подршке

⁴Стратегија социјалне заштите (2005)

⁵Члан 3. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

⁶ Становање уз подршку за особе са инвалидитетом може да се финансира и са републичког нивоа, у складу са Законом.

за самосталан живот), СОС телефон (саветодавно-терапијске услуге) и услуга смештаја у Прихватилиште и Предах смештај (услуге смештаја)^{7 8}.

ЗСЗ уводи стандарде за пружање услуга као регулаторни механизам са циљем да се обезбеде начела квалитета услуга социјалне заштите⁹ и дефинише ко, на који начин, којим групама корисника и под којим условима може да пружа услугу у систему социјалне заштите. Ближе одређење услуга, у смислу њихове сврхе, садржаја и циљне групе корисника дефинисано је Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите¹⁰ (у даљем тексту Правилник).

Ко може пружати услуге социјалне заштите?

Према Закону о социјалној заштити одговорности за обезбеђивање социјалне заштите су децентрализоване и подељене између централне, покрајинске и локалне власти¹¹. Услуге социјалне заштите може пружати установа социјалне заштите¹², удружење, предузетник, привредно друштво и други облик организовања утврђен законом¹³. На тај начин регулаторни механизми омогућавају плурализам пружалаца услуга социјалне заштите.

На који начин се услуге социјалне заштите на локалном нивоу могу пружати?

Начин пружања услуга уређују стандарди услуге који представљају скуп договорених, мерљивих и проверљивих критеријума на основу којих се мере елементи квалитета услуга, а који омогућавају да корисник добије уједначену услугу, независно од тога ко је пружа, а обезбеђује је локална самоуправа¹⁴. Минимални стандарди за пружање услуга у Републици Србији¹⁵ дефинишу минималне захтеве које актуелни и будући пружаоци

⁷ РЗСЗ континуирано израђује извештаје о услугама домског смештаја, односно годишње извештаје: Извештај о раду установа за децу и младе, Извештај о раду установа одраслих са инвалидитетом и Извештај о раду установа за одрасле и старије. Извештаји су доступни на <http://www.zavodsz.gov.rs/>

⁸ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник, бр. 42/2013-23, 89/2018-43, 73/2019-213) уводи и услугу личног пратиоца која није наведена Законом о социјалној заштити.

⁹ Општа, свеобухватна начела квалитета услуга социјалне заштите дефинисана су од стране Европског комитета за социјалну заштиту (2010), који је усвојио Добровољни Европски оквир квалитета социјалних услуга. Према овом документу општа начела квалитета социјалних услуга су: доступност, приступачност, финансијска доступност, усмереност на корисника, свеобухватност, континуираност и усмереност на резултате.

¹⁰ "Службени гласник РС", бр.42/2013

¹¹ Делатност у области социјалне заштите, односно поједине услуге социјалне заштите може пружати установа социјалне заштите (Члан 10. ЗСЗ), удружење, предузетник, привредно друштво и други облик организовања утврђен законом (Члан 17. ЗСЗ).

¹² Члан 10. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹³ Члан 17. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁴ Стандарди су документовани договори који садрже техничке спецификације или друге прецизне критеријуме који се конзистентно користе као правила, смернице или дефиниције карактеристика у циљу обезбеђења да производи, процеси или услуге одговарају својој намени" (ИСО 9000).

¹⁵ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013)

услуга треба да испуне. У социјалној заштити стандарди се операционализују кроз функционалне и структуралне стандарде.

Испуњеност минималних стандарда је основни услов за добијање лиценце за пружање одређене услуге социјалне заштите. Поступак лиценцирања је процес верификације испуњености критеријума и стандарда за пружање услуга и предуслов за очекивани квалитет услуге. Лиценцирању подлежу установе и организације социјалне заштите¹⁶. Лиценцу издаје министарство надлежно за социјалну заштиту и издаје се на шест година.¹⁷

Право на лиценцу за пружање услуге социјалне заштите има организација социјалне заштите која је регистрована у складу са законом; испуњава стандарде за пружање услуге за коју тражи издавање лиценце, а који се тичу локације, простора, опреме, организације, броја и стручности ангажованог особља; процене, планирања и активности за пружање конкретне услуге социјалне заштите; најмање две године пружа услуге социјалне заштите.¹⁸ Пружаоци услуга који поседују лиценцу на шест година су у потпуности задовољили минималне стандарде за целовито пружање услуге и предузимање свих активности у оквиру пружања услуге.

У изузетним случајевима издаје се ограничена лиценца са роком важења до пет година¹⁹ која се може издати само једном. Издаје се пружаоцима који нису у потпуности испунили минималне стандарде за пружање услуга социјалне заштите, или немају претходно двогодишње искуство у пружању услуге²⁰.

Којим групама корисника се пружају услуге социјалне заштите на локалном нивоу?

У најширем смислу, услуге социјалне заштите на локалном нивоу пружају се са циљем задовољавања потреба корисника у њиховом природном окружењу како би се превенирало коришћење услуга у рестриктивном окружењу. Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите дефинише стандарде за пружање услуга у односу на циљне групе корисника, односно у односу на потребе корисника. Услед различитих потреба корисника унутар појединих врста услуга постоје значајне разлике у карактеристикама услуга.

Циљне групе корисника услуга социјалне заштите за које су се у извештајном периоду лиценцирали пружаоци услуга приказане су у Табели 1-1 и класификоване у складу са постојећим нормативима (Закон о социјалној заштити, Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите и Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга СОС телефона за жене са искуством насиља). Извештајем је обухваћено девет врста и 14 подврста услуга (које су пружане и за које су

¹⁶ Члан 176. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁷ Члан 178. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁸ Члан 179. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁹ Члан 178. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

²⁰ Члан 180. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

пружаоци услуга добијали лиценцу у протеклом периоду). Закон о социјалној заштити, такође, отвара могућност развоја нових услуга јер оставља опцију „друге услуге²¹“.

Табела 1-1 Услуге које у 2020. години пружају ЛПЛУ према групама, врстама и подрврстама услуга (циљним групама)

ГРУПА УСЛУГА	ВРСТА УСЛУГА	ЦИЉНЕ ГРУПЕ (ПОДВРСТА УСЛУГА)
ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ	Дневни боравак ²²	Особе са инвалидитетом (деца, млади, одрасли и старији) одрасли и старији којима је потребна дневна нега и надзор Деца и млади у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом
	Помоћ у кући	Особе са ограничењима психичких и физичких способности који нису у стању да независно живе у својим домовима без помоћи у активностима дневног живота, неге и надзора - деца, млади, одрасли и старији
	Лични пратилац детета	Деца са сметњама у развоју и инвалидитетом уколико су укључена у образовни систем, до завршетка средње школе
	Свратиште	Особе које живе и раде на улици - Деца, млади, одрасли и старији
УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ	Персонална асистенција	Пунолетне особе са инвалидитетом са I и II степеном подршке која остварују право на увећани додатак за туђу негу и помоћ, имају способности за самостално доношење одлука, радно су ангажована или активно укључена у рад различитих удружења
	Становање уз подршку ²³	Особе узраста од 15 до 26 година који се осамостаљују и напуштају систем социјалне заштите или правосудни систем Особе са инвалидитетом старије од 15 година Жртве трговине људима старије од 15 година
	СОС телефон	Особе женског пола са искуством родно заснованог насиља
САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ	СОС телефон	Особе женског пола са искуством родно заснованог насиља
УСЛУГЕ СМЕШТАЈА	Прихватилиште	Деца у скитњи, без пратње и различитим кризним ситуацијама Одраслим и старим лицима у кризним ситуацијама, бескућницима и просјацима Жртве насиља – деца, млади, одрасли и старији
	Предах смештај	Особе са инвалидитетом - деца од 5 до 18, млади, одрасли и старији.

²¹ Реч је о иновативним услугама за које још увек нису дефинисани и Правилником уређени минимални услови и стандарди

²² За потребе извештаја циљне групе дневног боравака су класификоване на две циљне групе. Све особе са инвалидитетом (деца, млади, одрасли и старији) и одрасли и старији којима је потребна дневна нега и надзор се посматрају као једна циљна група јер не постоји разлика у стандардима, а до сада је лиценциран само један пружалац за циљну групу одрасли и старији којима је потребна дневна нега и надзор.

²³ За потребе извештаја циљне групе услуге Становање уз подршку класификоване су на три групе. Правилник препознаје циљну групу особе лечене од болести зависности, али за ову циљну групу још увек нема лиценцираног пружаоца.

1.3 Методологија

Републички завод за социјалну заштиту (у даљем тексту Завод) као одговорни произвођач статистике социјалне заштите²⁴ израђује методологију, прикупља и обрађује податке и израђује извештаје за праћење система социјалне заштите. Одлуком о програму званичне статистике²⁵ предвиђено је неколико истраживања о раду лиценцираних пружалаца локалних услуга социјалне заштите (у даљем тексту ЛПЛУ) и корисницима услуга²⁶. Истраживања су заснована на административним подацима. Ове године је први пут сачињен извештај о лиценцираним пружаоцима услуга и услугама које они пружају на локалном нивоу.

Извештајем су представљене услуге које су у периоду 2016 – 2020. године пружане од стране лиценцираних пружалаца^{27 28}. Реч је о следећим врстама услуга:

Дневне услуге у заједници:

- Дневни боравак,
- Помоћ у кући,
- Лични пратилац и
- Свратиште;

Услуге подршке за самосталан живот:

- Становање уз подршку и
- Персонална асистенција,

Саветодавно-терапијске услуге:

- СОС телефон и

Услуге смештаја:

- Прихватилиште и
- Предах смештај.

Општи циљ истраживања садржи три међусобно повезана нивоа. *На дескриптивном нивоу*, циљ је да се представе ЛПЛУ и услуга које они пружају у односу на дефинисане

²⁴ Одлука о Програму званичне статистике у периоду од 2021. до 2025. године (Сл. гласник РС, бр. 03/2021.), Закон о званичној статистици (Сл. гласник РС, бр. бр. 104/09)

²⁵ Одлука о Програму званичне статистике у периоду од 2021. до 2025. године (Сл. гласник РС, бр. 03/2021.), Закон о званичној статистици (Сл. гласник РС, бр. бр. 104/09)

²⁶ Истраживање о дневним услугама у заједници, Истраживање о услугама подршке за самосталан живот, Истраживање о услугама смештаја, Истраживање о саветодавно-терапијским и социјално едукативним услугама

²⁷ РЗСЗ континуирано израђује извештаје о услугама домског смештаја, односно годишње извештаје: Извештај о раду установа за децу и младе, Извештај о раду установа одраслих са инвалидитетом и Извештај о раду установа за одрасле и старије. Извештаји су доступни на <http://www.zavodsz.gov.rs/>

²⁸ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник, бр. 42/2013-23, 89/2018-43, 73/2019-213) уводи и услугу личног пратиоца која није наведена Законом о социјалној заштити.

димензије истраживања које произилазе из постојећег стратешког оквира и релевантних норматива. *На експлоративном нивоу* циљ је да се испитају међусобне везе и утицаји фактора, нпр. откривање и представљање разлика у процесу лиценцирања. *Трећи ниво има акциони карактер* јер је анализа усмерена на тумачење налаза у сврху унапређења система социјалне заштите, мерење остваривања зацртаних реформских циљева и обезбеђивање препорука за унапређење регулаторних механизма који уређују област.

Сваки специфични циљ операционализован је на димензије у односу на које су дефинисани индикатори, а детаљан преглед индикатора се налази у Прилогу А извештаја. Извештај је организован у поглавља према специфичним циљевима. Због лакшег праћења методологија је приказана у уводном делу сваког поглавља, након чега следе налази. У последњем делу сваког поглавља налази су дискутовани у односу на постављене циљеве.

Републички завод за социјалну заштиту прати пружање услуга социјалне заштите од стране лиценцираних пружалаца услуга на годишњем нивоу од 2016. године. Процес лиценцирања је започет 2013. године када је изашао и Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите. Завод стога не располаже подацима о процесу лиценцирања у периоду 2013 – 2016. године.

Циљну популацију истраживања чине лиценцирани пружаоци услуга социјалне заштите које се пружају на локалном нивоу. Нелиценцирани пружаоци услуга нису предмет истраживања па тако ни део циљне популације²⁹.

Појмовна одређења и дефиниције основних концепата и димензија истраживања
Услуге социјалне заштите које се пружају на локалном нивоу су услуге које се пружају са циљем задовољавања потреба корисника у њиховом природном окружењу како би се превенирало коришћење услуга у рестриктивном окружењу. Овај циљ се, у зависности од корисничке групе, остварује путем различитих активности, које се крећу од очувања постојећих потенцијала до развијања недостајућих знања и вештина које омогућавају успешнију интеграцију корисника у локалну заједницу.

Децентрализација обухвата процес поделе надлежности и средстава за развој разноврсних и умрежених услуга на локалном и другим нивоима у складу са идентификованим потребама грађана³⁰ кроз поделу одговорности за обезбеђивање социјалне заштите између централне, покрајинске и локалне власти.

Плурализам пружалаца услуга подразумева пружање услуга социјалне заштите од стране пружалаца услуга који имају различиту структуру оснивача. Услуге социјалне заштите на локалном нивоу могу пружати установе социјалне заштите чији оснивач

²⁹ Подаци о нелиценцираним пружаоцима доступни су у публикацијама „Мапирање услуга социјалне заштите у надлежности локалних самоуправа у Републици Србији“ које су резултат истраживања које се реализује сваке три године.

³⁰ Стратегија социјалне заштите („Сл.гласник РС“, бр. 55/05 и 71/05 – исправка)

може бити Република, Аутономна покрајина, Локална самоуправа³¹, удружења, предузетници, привредна друштва и други облици организовања утврђени законом³².

Плурализам услуга подразумева постојање више различитих услуга у непосредном окружењу корисника у локалној заједници које одговарају на различите потребе и омогућавају остваривање континуума подршке кориснику у систему социјалне заштите. Концепт *континуума подршке* дефинисан је Стратегијом социјалне заштите³³. Систем социјалне заштите треба да буде у стању да пружи широк распон услуга – идеално континуум подршке и помоћи појединцима и породицама независно од интензитета проблема са којима се они сучавају. Усаглашен и целовит систем подршке и помоћи подразумева усклађено деловање социјалног, здравственог, образовног, правосудног и других система друштва.

Стандарди пружања услуге су мерљиви и проверљиви критеријуми и показатељи на основу којих се мере елементи квалитета услуге, а који омогућавају да корисник добије уједначену услугу, независно од тога ко је пружа и обезбеђује³⁴ и на тај начин уређују начин пружања услуге. Операционализују се кроз функционалне (основни захтеви стручног поступка) и структуралне стандарде (инфраструктурни, кадровски и организациони аспекти).

Лиценцирање је поступак верификације испуњености критеријума и стандарда за пружање услуга и предуслов уједначеног минималног квалитета услуге којом подлежу пружаоци услуга социјалне заштите. Лиценцирању подлежу сви пружаоци услуга за које су правилницима дефинисани минимални услови и стандарди. Основни услов за добијање лиценце за пружање услуге је испуњеност минималних услова и стандарда.

Инструменти и методи прикупљања података

Истраживање је спроведено применом квантитативне методологије, на основу инструмената израђених према методологији РЗСЗ: Упитнику СЗ-ДУЗ³⁵ за лиценциране пружаоце услуга Дневни боравак, Помоћ у кући, Лични пратилац и Свратиште, Упитник СЗ-УПСЗ за лиценциране пружаоце услуга Становање уз подршку и Персонална асистенција, Упитник СЗ-ДС за услуге смештаја у прихватилишта, Упитник СЗ-СТСЕ за пружаоце саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга и Упитник СЗ-ПС за пружаоце Предах смештаја.

³¹ Члан 10. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

³² Члан 17. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

³³ «Службени гласник РС», бр. 55/05 и 71/05 - исправка

³⁴ Стандарди су документовани договори који садрже техничке спецификације или друге прецизне критеријуме који се конзистентно користе као правила, смернице или дефиниције карактеристика у циљу обезбеђења да производи, процеси или услуге одговарају својој намени" (ИСО 9000).

³⁵ Уредба о утврђивању Плана званичне статистике за 2020. годину, "Службени гласник РС", број 89 од 18. децембра 2019.

Од 2018. године подаци су прикупљани применом SAWI метода - лиценцирани пружаоци услуга су попуњавали онлајн упитнике. До 2018. године подаци су прикупљани кроз Excel формат и достављани РЗСЗ.

Истраживање је реализовано на укупној циљној популацији свих лиценцираних пружалаца услуга социјалне заштите на локалном нивоу (2016 – 2020.)³⁶. У Табели 1-2 приказан је укупан број ЛПЛУ према списку издатих лиценци Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Стопа одговора ЛПЛУ у периоду 2016 – 2020. године приказује популацију истраживања на коју се односе налази приказани у извештају.

Табела 1-2 Структура укупне популације ЛПЛУ и стопа одговора, 2016 – 2020. (%)

Стопа одговора	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Аритметичка средина (%)
Укупан број ЛПЛУ	89	132	201	239	269	
Стопа одговора (%)	94,4	90,2	93,5	98,3	95,5	94,4
Број ЛПЛУ Помоћ у кући	41	62	91	103	117	
Стопа одговора (%)	95,1	91,9	89,0	98,1	92,3	93,3
Број ЛПЛУ Дневни боравак	24	36	58	62	65	
Стопа одговора (%)	95,8	88,9	100,0	98,4	98,5	96,3
Број ЛПЛУ Лични пратилац	4	8	14	24	33	
Стопа одговора (%)	75,0	87,5	100,0	91,7	100,0	90,8
Број ЛПЛУ Свратиште	1	2	2	3	3	
Стопа одговора (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Број ЛПЛУ Персонална асистенција	8	11	12	16	18	
Стопа одговора (%)	87,5	100,0	100,0	100,0	100,0	97,5
Број ЛПЛУ Становање уз подршку	3	4	8	8	7	
Стопа одговора (%)	100,0	100,0	87,5	87,5	85,7	92,1
Број ЛПЛУ СОС телефон	0	1	7	10	10	
Стопа одговора (%)	--	--	71,4	90,0	90,0	87,9
Број ЛПЛУ Прихватилиште	8	8	9	12	15	
Стопа одговора (%)	100,0	87,5	100,0	100,0	100,0	97,5
Број ЛПЛУ Предах	0	0	0	1	1	
Стопа одговора (%)	--	--	--	100,0	100,0	100,0

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите и Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ

Популација истраживања се у мерењу различитих димензија (специфичних циљева) разликује. Популација истраживања за први специфични циљ (општа обележја лиценцирања) је истоветна са циљном популацијом. С обзиром да је извор податка Списак издатих лиценци МРЗБСП популацију истраживања, односно циљну популацију чине сви ЛПЛУ без обзира да ли јесу или нису пружали услугу. Популацију истраживања

³⁶ Правилник о минималним условима и стандардима, као и Правилник о лиценцирању, усвојени су у мају 2013. године, а примењују се од маја 2016. године. До маја 2016. године, услуге су се могле пружати иако пружалац није поседовао лиценцу.

за све остале специфичне циљеве чине само ЛПЛУ који су у посматраном периоду пружали услуге. Детаљан приказ популације истраживања приказан је у табели 3-1.

Анализа је рађена на нивоу РС, региона, области и општина. На нивоу региона (НСТЈ2 – територијалне јединице, региони) у анализу су укључена четири региона, регион Београда, Шумадије и Западне Србије, Војводине и Јужне и Источне Србије) изузев региона Косово и Метохија јер у овом региону није регистрован ни један лиценциран пружалац услуга. На нивоу области (територијалне јединице НСТЈ 3) укључене су све области у оквиру четири региона, укупно 24 области (са београдском области која је и засебан регион укупно 25). На најнижем нивоу анализе су општине.

Методолошка ограничења

Методолошка ограничења произилазе са два нивоа. Први ниво односи се на нормативни оквир. Наиме, начин на који су стандарди дефинисани у актуелном Правилником онемогућује њихово мерење, услед чега није било могуће развити индикаторе којима би се мерило испуњавање структуралних стандарда.

На другом нивоу, методолошка ограничења произилазе из инструмената за праћење. Неке индикаторе није могуће пратити у току читавог периода на који се односи извештај, јер су накнадно укључени у инструменте. Реч је о индикаторима везаним за распрострањеност и доступност услуга који се прате од 2017. године.

2. Основна обележја процеса лиценцирања пружалаца услуга социјалне заштите на локалном нивоу, 2016 – 2020.

2.1 Увод

У овом делу извештаја на основу налаза истраживања приказана су општа обележја процеса лиценцирања у периоду 2016 – 2020. године. Општа обележја процеса лиценцирања су операционализована преко четири димензије: кретање броја ЛПЛУ као квантитативног израза примене процеса лиценцирања, динамика лиценцирања, географска распрострањеност ЛПЛУ према седишту и обезбеђивање социјалне заштите на локалном нивоу (пружање услуга за које су стекли лиценцу). Јединица мерења су сви лиценцирани пружалоци услуга, без обзира да ли су пружали услугу или не. Извор података је Регистар лиценцираних пружалаца услуга Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Кључна питања према свакој од димензија су: 1) Да ли је у периоду 2016 – 2020. године дошло до пораста броја ЛПЛУ, у складу са стратешким циљевима; 2) Да ли је могуће уочити разлике у динамици лиценцирања ЛПЛУ у односу на групе и врсте услуга за које се пружаоци лиценцирају; 3) Постоје ли разлике у географској распрострањености ЛПЛУ; и 4) Да ли пружаоци услуга заиста пружају услуге за које су стекли лиценцу, односно обезбеђују социјалну заштиту на локалном нивоу. Преглед индикатора налази се у Анексу извештаја.

2.2 Налази

Процес лиценцирања започет је у 2013. години и прва лиценца издата је за пружаоца услуге Помоћ у кући. У 2014. години број лиценцираних пружалаца износио је 24, а у 2015. години 43 пружаоца. Детаљни подаци о броју пружалаца и динамици раста приказани су у Прилогу извештаја. С обзиром да је Републички завод за социјалну заштиту процес лиценцирања почео да прати 2016. године, даља анализа се односи на период 2016 – 2020. година.

У периоду од 2016 – 2020. године расте број лиценцираних пружалаца локалних услуга социјалне заштите, од 89 лиценцираних пружалаца на почетку посматраног периода на 269 пружалаца у 2020. години. Процес лиценцирања је најинтензивнији у групи дневних услуга у заједници, односно највише лиценцираних пружалаца услуга се у посматраном периоду налази у овој групи услуга. Удео лиценцираних пружалаца за пружање ове групе услуга у укупном броју пружалаца услуга креће од 79% у 2016. години до 81% у 2020. години (Табела 2-1). Заступљеност осталих група услуга је врло мала тако да све остале услуге у све три групе заједно не прелазе 20%.

Табела 2-1 Број ЛПЛУ према групама услуга, 2016 - 2020. (%)

Групе услуга	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
Број и удео ЛПЛУ према групама услуга										
Укупан број ЛПЛУ	89	100%	132	100%	201	100%	238	100%	269	100%
Дневне услуге у заједници	70	79%	108	82%	165	82%	192	80%	218	81%
Услуге подршке за самосталан живот	11	12%	15	11%	20	10%	24	10%	25	9%
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге	0	--	1	1%	7	3%	10	4%	10	4%
Услуге смештаја	8	9%	8	6%	9	5%	12	6%	16	6%

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

Индекс раста³⁷ свих ЛПЛУ у посматраном периоду је износио 302,25 (Табела 2-2). Средњи индекс раста лиценцираних пружалаца услуга у периоду од 2016 - 2020. године износи 131,85, а геометријска стопа раста, односно просечна стопа раста лиценцираних пружалаца услуга износи 31,8.

Уколико посматрамо ланчани индекс, који представља промену неке појаве (у текућој години) у односу на претходну годину, уочава се неравномерна динамика раста броја пружалаца. Након значајног пораста броја лиценцираних пружалаца у 2017. и 2018. години, када је раст износио 48,31% и 52,27% респективно, у 2019. и 2020. години је забележен мањи индекс раста, од 18,91% и 12,55% респективно (Табела 2-2).

Табела 2-2 Раст броја ЛПЛУ, базни и ланчани индекси, 2016 - 2020. (%)

Година	Број ЛПЛУ	Базни индекс, %	Ланчани индекс, %
2016.	89	100	--
2017.	132	148,31	148,31
2018.	201	225,84	152,27
2019.	239	268,54	118,91
2020.	269	302,25	112,55

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

Посматрано према врстама услуга, у 2020. години највише пружалаца услуга је лиценцирано за услугу Помоћ у кући: 117 или 43,5%, затим пружалаца услуге Дневни боравак 65 или 24,2% (Табела 2-3). Број и удео лиценцираних пружалаца осталих група услуга је следећи: Лични пратилац детета 33 или 12,3%, Персонална асистенција 18 или 6,7%, Прихватилиште 15 или 5,6%, СОС телефон 10 или 3,7%, Становање уз подршку 7 или 2,6% и Свратиште три лиценцирана пружаоца и Предах смештај један пружалац.

Табела 2-3 Број ЛПЛУ према врстама услуга, 2016 - 2020.

Групе/врсте услуга	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Промена %
УКУПАН БРОЈ ЛПЛУ	89	132	201	239	269	
Дневне услуге у заједници						

³⁷ Базни индекс представља промену неке појаве у текућем периоду у односу на ту појаву у базном периоду, база је 2016 година.

Помоћ у кући	41	62	91	103	117	185,4
Дневни боравак	24	36	58	62	65	170,8
Лични пратилац детета	4	8	14	24	33	725,0
Свратиште	1	2	2	3	3	200,0
Услуге подршке за самосталан живот						
Персонална асистенција	8	11	12	16	18	125,0
Становање уз подршку	3	4	8	8	7	133,3
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге						
СОС телефон	0	1	7	10	10	900,0
Услуге смештаја						
Прихватилиште	8	8	9	12	15	87,50
Предах смештај	0	0	0	1	1	0,0

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

Уочена је разлика у динамици лиценцирања међу врстама услуга. Већина пружалаца услуга се равномерно лиценцирала у посматраном периоду, а најзначајнији пораст броја пружалаца је код услуга СОС телефон и Лични пратилац (Табела 2-4).

Табела 2-4 Динамика лиценцирања ЛПЛУ према групама и врстама услуга, базни индекс, 2016-2020. (%)

Базни индекс, базна година 2016. у %	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Дневне услуге у заједници					
Помоћ у кући	100,00	151,22	221,95	251,22	285,37
Дневни боравак	100,00	150,00	241,67	258,33	270,83
Лични пратилац	100,00	200,00	350,00	600,00	825,00
Свратиште	100,00	200,00	200,00	300,00	300,00
Услуге подршке за самосталан живот					
Персонална асистенција	100,00	137,50	150,00	200,00	225,00
Становање уз подршку	100,00	133,33	266,67	266,67	233,33
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге					
СОС телефон	--	100,00	700,00	1000,00	1000,00
Услуге смештаја					
Прихватилиште	100,00	100,00	112,50	150,00	187,50
Предах смештај	--	--	--	100,00	100,00

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

Уколико посматрамо узастопне промене броја лиценцираних пружалаца из године у годину, односно ланчани индекс, највећи пораст лиценцирања је забележен у првој години након лиценцирања код пружалаца услуга: СОС телефон у 2018. години³⁸, Лични пратилац и Свратиште у 2017. години³⁹ (Табела 2-5). У наредним годинама долази до слабије динамике лиценцирања што показује пад вредности ланчаног индекса. Континуирано значајан раст лиценцирања забележен је једино код пружалаца услуга личног пратиоца и износио је 100% у 2017, 75% у 2018, 71,4% у 2019. и 37,5% у 2020. години.

³⁸ Код пружалаца услуга СОС телефон ланчани индекс у 2018. години је исти као и базни и износи 700, дошло је до повећања пружалаца са 1 у 2017. години на 7 пружалаца у 2018. години.

³⁹ Иако ланчани индекс приказује пораст од 100% код броја лиценцираних пружалаца услуге свратиште, овај пораст је последица малог броја пружалаца, са једног на два пружаоца услуга тако да није реч о реалном порасту.

Уочава се смањење ланчаног индекса код лиценцирања пружалаца за услугу Становање уз подршку, односно смањење броја пружалаца. У 2020. години у односу на претходну годину забележено је смањење лиценцираних пружалаца услуга од 12,5%.

Табела 2-5 Динамика лиценцирања ЛПЛУ према групама и врстама услуга, ланчани индекс, 2016-2020. (%)

Ланчани индекс у %	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Дневне услуге у заједници					
Помоћ у кући	-	151,2	146,8	113,2	113,6
Дневни боравак	-	150,0	161,1	106,9	104,8
Лични пратилац	-	200,0	175,0	171,4	137,5
Свратиште	-	200,0	100,0	150,0	100,0
Услуге подршке за самосталан живот					
Персонална асистенција	-	137,5	109,1	133,3	112,5
Становање уз подршку	-	133,3	200,0	100,0	87,5
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге					
СОС телефон	-	-	700,0	142,9	100,0
Услуге смештаја					
Прихватилиште	-	100,0	112,5	133,3	125,0
Предах смештај	-	-	-	-	100,0

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

Равномерна дистрибуција лиценцираних пружалаца према регионима у периоду 2016 – 2020. година присутна је само код пружалаца услуге Помоћ у кући (Табела 2-6). ЛПЛУ Дневни боравак у 2016. години су најзаступљенији у региону Шумадије и Западне Србије са 54%, а у осталим регионима је забележено слабо присуство пружалаца ове услуге. У 2020. години долази до уједначавања заступљености пружалаца услуге Дневни боравак. Пружаоци услуге Лични пратилац најраспрострањенији су у региону Шумадије и Западне Србије: у 2017. години 75% пружалаца ове услуге су из региона Шумадије и Западне Србије. У региону Војводине у 2016. и 2017. години није било лиценцираних пружалаца ове услуге. У 2020. години заступљеност пружалаца услуге Лични пратилац према регионима је равномерна. Лиценцирани пружаоци услуге Свратиште постоје само у региону Београда.

Лиценцирани пружаоци услуге Персонална асистенција су континуирано најзаступљенији у региону Јужне и Источне Србије. Број пружалаца услуга Становање уз подршку и Прихватилиште је континуирано мали, а услугу Предах смештај пружа само један пружалац.

Број лиценцираних пружалаца услуга у региону Београда је потребно посебно анализирати и тумачити. Поређењем са осталим регионима уочава се мањи број лиценцираних пружалаца услуга. Наиме, регион Београда чини 17 општина које обухватају мању територију од осталих региона и које су саобраћајно добро повезане. Такође, други важан узрок је специфичност финансирања услуга у Београду. У осталим регионима услуге се финансирају са општинског нивоа, док се у Београду финансирају са нивоа Града.

Табела 2-6 Број ЛПЛУ према врстама услуга и региону, 2016 – 2020. (%)

Групе/врсте услуга	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
Дневне услуге у заједници										
ПОМОЋ У КУЋИ, ТОТАЛ	41	100%	62	100%	91	100%	103	100%	117	100%
Београдски регион	5	12%	8	13%	12	13%	15	15%	15	13%
Регион Војводине	13	32%	18	29%	23	25%	28	27%	35	30%
Регион Шумадије и Западне Србије	9	22%	15	24%	29	32%	31	30%	35	30%
Регион Јужне и Источне Србије	14	34%	21	34%	27	30%	29	28%	32	27%
ДНЕВНИ БОРАВАК, ТОТАЛ	24	100%	36	100%	58	100%	62	100%	65	100%
Београдски регион	2	8%	3	8%	14	24%	14	23%	14	21%
Регион Војводине	5	21%	10	28%	13	22%	14	23%	16	25%
Регион Шумадије и Западне Србије	13	54%	15	42%	21	36%	22	35%	22	34%
Регион Јужне и Источне Србије	4	17%	8	22%	10	18%	12	19%	13	20%
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА	4	100%	8	100%	14	100%	24	100%	33	100%
Београдски регион	1	25%	1	12,5%	1	7%	2	8%	2	6%
Регион Војводине	0	-	0	-	2	14%	6	25%	11	33%
Регион Шумадије и Западне Србије	2	50%	6	75%	9	65%	10	42%	11	33%
Регион Јужне и Источне Србије	1	25%	1	12,5%	2	14%	6	25%	9	28%
СВРАТИШТЕ	1	100%	2	100%	2	100%	3	100%	3	100%
Београдски регион	1	100%	2	100%	2	100%	3	100%	3	100%
Регион Војводине	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Регион Шумадије и Западне Србије	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Регион Јужне и Источне Србије	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Услуге подршке за самосталан живот										
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА	8	100%	11	100%	12	100%	16	100%	18	100%
Београдски регион	2	25%	2	18%	2	17%	2	13%	2	11%
Регион Војводине	2	25%	2	18%	2	17%	4	25%	4	23%
Регион Шумадије и Западне Србије	1	12,5%	3	27%	3	25%	5	31%	6	33%
Регион Јужне и Источне Србије	3	37,5%	4	37%	5	41%	5	31%	6	33%
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ	3	100%	4	100%	8	100%	8	100%	7	100%
Београдски регион	1	33%	1	25%	2	25%	2	25%	1	14%
Регион Војводине	2	67%	2	50%	2	25%	2	25%	2	29%
Регион Шумадије и Западне Србије	0	-	1	25%	3	38%	3	38%	3	43%
Регион Јужне и Источне Србије	0	-	0	-	1	12%	1	12%	1	14%
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге										
СОС телефон	0	-	1	100%	7	100%	10	100%	10	100%
Београдски регион	0	-	1	100%	4	58%	5	50%	5	50%
Регион Војводине	0	-	0	-	1	14%	1	10%	1	10%
Регион Шумадије и Западне Србије	0	-	0	-	1	14%	2	20%	2	20%
Регион Јужне и Источне Србије	0	-	0	-	1	14%	2	20%	2	20%
Услуге смештаја										
ПРИХВАТИЛИШТЕ	8	100%	8	100%	9	100%	12	100%	15	100%
Београдски регион	2	25%	2	25%	2	22%	3	22%	3	20%
Регион Војводине	2	25%	2	25%	2	22%	2	22%	2	13%
Регион Шумадије и Западне Србије	3	37%	3	37%	3	34%	3	34%	4	27%
Регион Јужне и Источне Србије	1	13%	1	13%	2	22%	4	22%	6	40%
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ	0	100%	0	100%	0	100%	1	100%	1	100%
Београдски регион	0	-	0	-	0	-	1	100%	1	100%
Регион Војводине	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Регион Шумадије и Западне Србије	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Регион Јужне и Источне Србије	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

2.3 Дискусија

Налази указују на позитивне трендове процеса лиценцирања. Из године у годину се повећава број лиценцираних пружалаца услуга социјалне заштите у надлежности локалних самоуправа. Од једне лиценциране услуге у 2013. години, број ЛПЛУ је до 2020. године порастао на 269, а у извештајном петогодишњем периоду, 2016 - 2020. са 89 на 269 пружалаца. Динамика лиценцирања показује да се највећи пораст броја лиценцираних пружалаца догодио 2017. и 2018. године (48,31% и 52,27% респективно), а у 2019. и 2020. години је забележен блажи интензитет раста.

Уочене су значајне разлике у динамици лиценцирања ЛПЛУ у односу на врсте услуга за које се пружаоци лиценцирају. Од анализираних девет врста услуга у 2020. години највише ЛПЛУ пружа услуге помоћи у кући, односно 43,5% укупног броја пружалаца свих услуга пружа услугу Помоћ у кући. Услуга Дневног боравка је у посматраних пет година друга услуга по броју ЛПЛУ, а 2020. године пружаоци ове услуге чине 24,2% пружалаца. Доминација пружалаца ове две услуге је очекивана, јер се ради о услугама које се дуги низ година пружају у социјалној заштити и у првим годинама лиценцирања у процесу се укључили већ постојећи пружаоци. Услуга Лични пратилац се по броју пружалаца 2020. године налази на трећем месту са 33 ЛПЛУ (12,3% пружалаца), а 2016. године имала је свега четири пружаоца. Значајан раст броја ЛПЛУ забележен је и код услуге СОС телефон: од једног пружаоца у 2018. години на 10 пружалаца у 2020. години. Ова услуга се, слично Помоћи у кући и Дневном боравку, пружала у пракси и пре израде стандарда у оквиру нормативног оквира, а стандардизована је Правилником из 2015. године чиме је омогућен поступак лиценцирања пружалаца.

Остале услуге, Свратиште, Персонална асистенција, Становање уз подршку, Прихватилише и Предах смештај, одликује мали број и слаб пораст броја пружалаца. Најнеповољнији трендови су забележени код услуге Становање уз подршку – смањење броја пружалаца и броја корисника. Према подацима Мапирања услуга социјалне заштите из 2018. године, услугу Становање уз подршку пружало је 22 пружаоца, од којих је само седам било лиценцирано.

3. Капацитети и ресурси лиценцираних пружалаца услуга, 2016 – 2020.

3.1 Увод

У овом делу извештаја на основу налаза истраживања приказани су капацитети и расположиви ресурси ЛПЛУ као мерљиви аспекти квалитета услуга. Капацитети и ресурси су операционализовани према димензијама: врста лиценце и континуитет у пружању услуге, капацитети за пружање услуга у већем броју општина, кадровски капацитети – људски ресурси и корисници. Јединица мерења су лиценцирани пружаоци, а извор административни подаци прикупљени упитницима РЗСЗ од стране ЛПЛУ. Кључна питања на која извештај покушава да одговори су: Постоје ли разлике у заступљености ЛПЛУ са лиценцом и ЛПЛУ са ограниченом лиценцом? Да ли је услуга доступна у континуитету? Да ли ЛПЛУ имају капацитете, ресурсе и интерес да обнављају лиценцу након њеног истека? Да ли постоје ЛПЛУ који услугу пружају у више општина? Какви су људски ресурси пружалаца услуга? Да ли запослени радници задовољавају претпоставке квалитета пружања услуга – стручни радници лиценцу за рад, а сарадници у складу са Правилником завршену обуку?

Врста лиценце је један од показатеља испуњености минималних стандарда за пружање услуга у контексту квалитета. Операционализована је на две под-димензије: лиценца која се издаје на шест година и ограничена лиценца⁴⁰ која се издаје на период до пет година. ЛПЛУ који поседују лиценцу на шест година у потпуности задовољавају минималне стандарде за целовито пружање услуга и предузимање свих активности у оквиру пружања услуга. ЛПЛУ који не испуњавају све услове прописане Правилником о лиценцирању, могу добити лиценцу на ограничен период до пет година. Ограничена лиценца се издаје само једном и њоме се ограничава трајање пружања услуга, број корисника и врста услуга која се пружа.

Континуитет у пружању услуга је димензија капацитета и ресурса пружалаца којом се мери да ли пружаоци у континуитету обезбеђују услуге корисницима и да ли обнављају лиценцу након истека.

Пружање услуга у више општина указује на веће капацитете и значајније ресурсе пружалаца. Мери се индикатором *Број ЛПЛУ који пружају услугу у више општина према врстама услуга*. Држава је омогућила отворено тржиште и створила предуслове да ЈЛС обезбеђују услуге социјалне заштите, најчешће путем јавних набавки. У складу са дефинисаним процедурама, само лиценциран пружалац који испуњава услове конкурса може да пружа услугу. Због специфичности стандарда немају сви пружаоци једнак интерес за уговарање и пружање услуга у више општина. С обзиром да је за услуге Дневни боравак, Свратиште, Становање уз подршку, Прихватилиште и Предах услов за

⁴⁰ Члан 179. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

добијање лиценце обезбеђивање наменског објекта који задовољава структуралне стандарде, пружање услуга у другим општинама је за пружаоце ове врсте услуга значајно захтевније. Услед тога, предмет анализе за овај индикатор су пружаоци услуга Помоћ у кући, Лични пратилац и Персонални асистент јер поступак лиценцирања за пружање ових услуга не укључује задовољавање структуралних стандарда (наменски објекат). За услугу СОС телефона није могуће применити ову врсту анализе јер се она пружа на читавој територији Републике Србије.

Људски ресурси су најзначајнији аспект ресурса са којима пружалац располаже. Структуралним стандардима дефинише се минималан број запослених, а испуњеност стандарда је услов за добијање лиценце. Ресурси пружалаца у погледу људских ресурса мерени су кроз број и структуру запослених стручних радника, стручних сарадника и сарадника за сваку услугу⁴¹.

3.2 Налази

Иако поседују лиценцу за пружање услуга, нису сви ЛПЛУ пружали услуге за које су лиценцирани. У табели 3-1 приказан је проценат ЛПЛУ који су у току године пружали услуге, тзв. активни пружаоци⁴².

Табела 3-1 Број ЛПЛУ и удео пружалаца који су пружали услугу, 2016 - 2020. (%)

ЛПЛУ према групама и врстама услуга	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Пружаоци дневних услуга у заједници										
Помоћ у кући	41	95,1	62	91,9	91	87,9	103	87,4	117	76,1
Дневни боравак	24	95,8	36	86,1	58	98,3	62	98,4	65	98,5
Лични пратилац	4	75,0	8	87,5	14	100,0	24	91,7	33	78,8
Свратиште	1	100,0	2	100,0	2	100,0	3	100,0	3	100,0
Пружаоци услуга за подршку за самостални живот										
Персонална асист.	8	87,5	11	100,0	12	100,0	16	81,3	18	83,3
Становања уз под.	3	100,0	4	100,0	8	87,5	8	87,5	7	71,4
Пружаоци саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга										
СОС телефон	--	--	--	--	--	--	10	90,0	10	90,0
Пружаоци услуга смештаја										
Прихватилиште	8	100,0	8	87,5	9	100,0	12	100,0	15	93,3
Предах	--	--	--	--	--	--	1	0,0	1	100,0

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

⁴¹ У извештају није анализирано да ли појединачни ЛПЛУ испуњавају стандарде у смислу потребних кадрова јер се стандарди за пружаоце са ограниченом лиценцом дефинишу појединачно, на рок од пет година. Мерење испуњености стандарда захтева појединачну, квалитативну анализу која није предмет овог извештаја.

⁴² У поглављу о методологији наведено је да популацију истраживања за мерење димензија четири специфична циља чине само ЛПЛУ који су у периоду 2016 – 2020. пружали услуге. У том смислу, налази представљени у овом и наредним поглављима извештаја односе се само на пружаоце који су у датој години пружали услугу, а не на све ЛПЛУ.

Врста лиценце

У 2020. години доминирају пружаоци услуга са ограниченом лиценцом. У односу на укупан број ЛПЛУ 59,9% поседује ограничену лиценцу, док 40,1% има лиценцу на шест година. Једине две услуге код који је већи удео пружаоца са лиценцом на шест година су Свратиште 66,7% и Дневни боравак 56,9%. Сви пружаоци услуге СОС телефон и Предах смештаја имају ограничену лиценцу за рад. Највећи удео ЛПЛУ са ограниченом лиценцом, присутан је код услуге Лични пратилац детета 81,8%, прихватилишта 66,7%, персоналне асистенције 61,1% и помоћи у кући 59,0% (Табела 3-2).

Табела 3-2 Пружаоци услуга према врсти лиценце, 2020.

Групе/врсте услуга	Лиценца на 6 година		Ограничена лиценца	
	Број	%	Број	%
Дневне услуге у заједници				
Помоћ у кући	48	41,0	69	59,0
Дневни боравак	37	56,9	28	43,1
Лични пратилац детета	6	18,2	27	81,8
Свратиште	2	66,7	1	33,3
Услуге подршке за самосталан живот				
Персонална асистенција	7	38,9	11	61,1
Становање уз подршку	3	42,9	4	57,1
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге				
СОС телефон	0	0	10	100
Услуге смештаја				
Прихватилиште	5	33,3	10	66,7
Предах смештај	0	0	1	100

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите; Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Континуитет пружања услуге

У периоду 2016 – 2020. године укупно 11 ЛПЛУ је престало са радом, јер нису обновили лиценцу по њеном истеку (Табела 3-3). У односу на укупан број ЛПЛУ којима је истекла лиценца, 95,9% пружалаца је обновило лиценцу.

Табела 3-3 ЛПЛУ који су престали са радом према сектору и оснивачу, 2016 – 2020.

ЛПЛУ	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Укупно
ЛПЛУ који су престали са радом из разлога што није обновљена лиценца						
НИЈЕ ОБНОВЉЕНА ЛИЦЕНЦА, Укупно	0	0	2	7	2	11
Пружаоци према сектору оснивача						
Јавни	0	0	0	3	0	3
Општи	0	0	2	4	2	8
Пружаоци према делатности оснивача						
Локална самоуправа	0	0	0	1	0	1
Република Србија	0	0	0	2	0	2
Покрајина	0	0	0	0	0	0
Удружење грађана	0	0	2	4	2	8
Прив. друштво, предузетник, физичко лице и др.	0	0	0	0	0	0

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

О постојаности ЛПЛУ говори и информација да ли су пружаоци континуирано пружали услугу током трајања своје лиценце. Расположиви подаци потврђују стабилност и континуитет у пружању услуге већине пружалаца. Ипак, у периоду од 2018 - 2020. године идентификовано је осам ЛПЛУ Помоћ у кући који никада нису започели са пружањем услуге, што је 7% укупног броја пружалаца ове услуге. Такође, два пружаоца услуге Дневни боравак су током важења лиценце потпуно престала са радом, као и један пружалац услуге Становање уз подршку.

У 2020. години се први пут јављају три пружаоца услуга који имају дисконтинуитет у вишегодишњем пружању услуге у својој локалној заједници. Као разлози за прекид у пружању услуге, ЛПЛУ у Годишњем извештају наводе да пружалац није успео да обезбеди средства за наставак пружања услуге, а исту услугу наставља да пружа други пружалац.

Пружање услуга у више општина

Пружање услуга у више општина од стране једног пружаоца је присутно код пружалаца услуга Помоћ у кући, Лични пратилац и Персонална асистенција чије пружање услуге није везано за наменски објекат. Поједини ЛПЛУ су развили капацитете и ресурсе да услугу пружају у више општина, јављајући се на конкурсе које расписују општине у складу са својим потребама и склапају уговоре за пружање услуга у општинама ван своје матичне општине.

Помоћ у кући са 89 активних ЛПЛУ представља најраспрострањенију локалну услугу у систему социјалне заштите. Од укупног броја пружалаца 73% пружа услугу у само једној општини, 17,9% у две до пет општина, а 8,9% пружалаца у више од пет општина. Издваја се пет ЛПЛУ (5,6% од укупног броја) који пружају услугу у више од 10 општина. Ових пет ЛПЛУ обезбеђују услуге за 30,9% свих корисника услуге Помоћ у кући, док 65 пружалаца који услугу пружају у једној општини обезбеђују услуге за 38,5% корисника.

Лични пратилац детета је услуга коју је у 2020. години пружало 26 пружалаца. Од укупног броја пружалаца 65,4% је пружало услугу у само једној општини, 15,4% у две до пет општина, а 19,2% у више од 10 општина. ЛПЛУ који пружају услугу у једној општини имају у просеку 12,4 корисника, а ЛПЛУ који пружају услуге у више од 20 општина имају просечно 18,3 корисника.

Од укупно 15 пружалаца услуге Персонални асистент, 10 ЛПЛУ пружа услугу у само једној општини, четири пружаоца у две до пет општина и један у 10 општина. Пружалац који пружа услугу у 10 општина је из Београда и услугу пружа у београдским општинама. Остали ЛПЛУ који пружају услугу у више општина пружају је у различитим областима, односно регионима.

Табела 3-4 Број ЛПЛУ који пружају услугу у више општина према врстама услуга, 2020.

Групе услуга	1	2 - 5	6 -10	11-20	20+	Укупан број ЛПЛУ који пружају услугу у 2020. години
ЛПЛУ који пружају услугу у више општина према групама и врстама услуга						
Дневне услуге у заједници						
Помоћ у кући	65	16	3	3	2	89
Дневни боравак	42	17	4	1	0	64
Лични пратилац детета	17	4	0	3	2	26
Услуге подршке за самосталан живот						
Персонална асистенција	10	4	1	0	0	15

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Људски ресурси – преглед кретања броја запослених у периоду 2016 – 2020.

У овом одељку је приказан број и структура запослених радника у свакој услузи као информација о основним карактеристикама и ресурсима ЛПЛУ⁴³.

У току 2020. године услуге је пружало 6.874, а у децембру месецу 2020. године 5.728 запослених (Табела 3-5). У протеклих пет година повећање броја запослених је последица повећања броја ЛПЛУ. Услуга Помоћ у кући има највећи број запослених у посматраном периоду јер има и највећи број пружалаца. У 2020. години запослени у овој услузи чине 40% свих запослених.

Услуга Лични пратилац је на другом месту по броју запослених у периоду 2016 - 2020. година. У 2020. години запослени у овој услузи чине 35% укупног броја свих запослених радника у ЛПЛУ у току године, односно 32% на крају године. У свим преосталим услугама заједно запослено је 24,8% запослених у току године, односно 26,8% на крају године.

Укупан број запослених у свим услугама расте, осим у услузи Становање уз подршку, код које се евидентира пад броја запослених за 17,1%, иако је број пружалаца у 2020. години већи него у 2016. Код ове услуге забележен је највећи дисконтинуитет у пружању, као и престанак рада ионако малог броја ЛПЛУ. Уједно, ово је услуга са најмањим бројем запослених у 2020. години.

⁴³ Детаљнији подаци о структури запослених по врсти услуге у периоду 2016 - 2020. година приказани су у другом делу извештаја.

Табела 3-5 Кретање броја запослених у периоду 2016 – 2020.

Врста услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Промена
Укупно						
Број запослених у току године	3011	3846	5268	6017	6874	128,3
Број запослених 31.12.	2497	2956	4478	5075	5728	129,4
Помоћ у кући						
Број запослених у току године	1809	2210	2662	2732	2743	51,6
Број запослених 31.12.	1610	1790	2324	2336	2351	46,0
Дневни боравак						
Број запослених у току године	260	332	768	820	829	218,8
Број запослених 31.12.	208	256	698	773	750	260,6
Лични пратилац						
Број запослених у току године	624	911	1248	1660	2427	288,9
Број запослених 31.12.	379	574	968	1292	1842	386,0
Свратиште						
Број запослених у току године	22	34	34	103	75	240,9
Број запослених 31.12.	22	34	34	83	61	177,3
Персонални асистент						
Број запослених у току године	146	215	304	311	357	144,5
Број запослених 31.12.	137	171	226	242	315	129,9
Становање уз подршку						
Број запослених у току године	35	34	35	44	29	- 17,1
Број запослених 31.12.	32	31	35	39	29	- 9,4
СОС телефон						
Број запослених у току године	--	--	64	108	120	87,5
Број запослених 31.12.	--	--	63	108	118	87,3
Прхватилиште						
Број запослених у току године	115	110	153	239	255	121,7
Број запослених 31.12.	109	100	130	202	223	104,6
Предах смештај						
Број запослених у току године	--	--	--	--	39	--
Број запослених 31.12.	--	--	--	--	39	--

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Закон о социјалној заштити⁴⁴ дефинише стручне профиле који могу обављати послове стручних радника и стручних сарадника код пружалаца услуга социјалне заштите. У складу са тим Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите⁴⁵ додатно дефинише услове за рад сарадника у три услуге – неговатељице – домаћице (Помоћ у кући), личног пратиоца и персоналног асистента. Услов за обављање ових послова је завршена обука по акредитованом програму за пружање услуга. Код личног пратиоца наводи се да је уз сарадника потребно да и

⁴⁴ Члан 136. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

⁴⁵ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. Гласник РС“, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019

стручни радник има завршену исту обуку по акредитованом програму за пружање услуге Лични пратилац детета. Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуге СОС телефона за жене са искуством насиља⁴⁶ дефинише да ангажовано особље мора да има завршен одговарајући акредитован програм обуке за рад са жртвама свих облика насиља над женама.

У 2020. години 88,7% сарадника: неговатељица – домаћица, личних пратилаца и персоналних асистената има завршен обавезни програм обуке. У односу на појединачне услуге, код услуга Помоћ у кући и Лични пратилац изузетно је висок удео сарадника са завршеним обукама: неговатељица - домаћица 91%, а у услузи Лични пратилац 89% сарадника има завршен програм обуке. Како је Лични пратилац услуга за коју Правилник⁴⁷ дефинише обавезност похађања обуке и за стручне раднике, удео стручних радника са завршени програмом едукације је 98,2%. У односу на укупан број ангажованог особља 81,3% особља има завршен акредитован програм обуке за обављање услуге СОС телефон, док удео запослених сарадника у услузи Персонални асистент који су завршили акредитовани програм обуке за обављање услуге износи 70,3%.

Корисници – преглед кретања броја корисника у периоду 2016 – 2020.

Укупан број корисника ЛПЛУ у периоду 2016 – 2020. године порастао је за 100,2% (Табела 3-6). Пораст броја корисника је забележен код пружалаца свих услуга, осим код ЛПЛУ који пружају услугу Становање уз подршку и Прихватилиште.

Табела 3-6 Кретање броја корисника у периоду 2016 - 2020.

Број корисника у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Промена,%
Помоћ у кући	9574	12008	15422	16281	15998	67,1
Дневни боравак	705	839	1769	1817	1745	147,5
Лични пратилац	360	616	1021	1405	2111	486,4
Свратиште	295	356	369	316	409	38,6
Персонални асистент	119	153	200	224	284	138,7
Становање уз подршку	45	37	50	43	35	- 22,2
СОС телефон	0	0	743	2185	2682	260,9
Прихватилиште	968	838	938	1316	822	- 15,1
Предах смештај	0	0	0	0	66	--
Укупно	12066	14847	20512	23587	24152	100,2

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Континуирано повећање броја корисника у периоду 2016 - 2020. године забележено је код услуге Лични пратилац и Персонални асистент, а код ЛПЛУ које пружају услугу Лични

⁴⁶ Правилник о ближим условима и стандарда за пружање услуге СОС телефона за жене са искуством насиља („Сл. Гласник РС“, бр. 93/2015., 90/2020.)

⁴⁷ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. Гласник РС“, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

пратилац и највеће повећање броја корисника од 486,4%. Повећање броја корисника код услуге СОС телефон од 260,9% односи се на 2018. годину када је започето⁴⁸ са прикупљањем података о корисницима ове услуге.

Код ЛПЛУ Дневни боравак и Помоћ у кући тренд раста броја корисника у периоду 2016 – 2019. године је прекинут у 2020. години. Прекид тренда, односно смањење броја корисника повезано је са епидемијом изазваном Корона вирусом и њеним утицајем на ток реализације услуга.

Једине две услуге код који је дошло до смањења броја корисника у читавом петогодишњем периоду су Становање уз подршку и Прихватилиште. Број корисника ЛПЛУ Становање уз подршку смањен је за 22,2%, у складу са падом броја пружалаца. У посматраном периоду највећи број корисника забележен је у 2018. години, након чега је дошло до смањења. Укупан број корисника услуге Прихватилиште је у 2020. години смањен за 15,1% у односу на 2016. годину. У кретању броја корисника у посматраном периоду забележене су осцилације у броју корисника, иако је број лиценцираних пружалаца услуга константно растао.

3.3 Дискусија

Шта о капацитетима пружалаца говори врста лиценце коју имају? Лиценца је један од Законом дефинисаних механизма за контролу квалитета услуге и у одређеним ситуацијама може бити ограничена на период до пет година. Налази показују да у 2020. години мање од половине, односно 40,1% пружалаца има у потпуности задовољене све захтеване минималне услове и стандарде за пружање услуге и поседује лиценцу на шест година. Оно што је, међутим, важно нагласити, јесте развојност коју у себи садржи концепт лиценцирања, односно могућност да пружаоци који нису задовољили све тражене стандарде у складу са прописаним критеријумима добијају ограничену лиценцу и испуне преостале критеријуме. На тај начин је омогућено да преосталих 59,9% ЛПЛУ пружа услуге те да процес лиценцирања не буде кочница развоју, него да се пружаоцима који у тренутку лиценцирања не задовољавају све прописане услове даје могућност да услугу пружају и у ограниченом периоду испуне преостале захтеве за стицање лиценце.

Континуитет у пружању услуге посматран је кроз два аспекта која указују на мотивисаност и интерес пружаоца да обавља делатност за коју је лиценциран. Налази показују да највећи број пружалаца којима је истекла лиценца обнавља лиценцу. Такође, иако поседује лиценцу за пружање услуга, мањи број пружалаца никада није пружао услугу за коју је лиценциран. Још мањи број пружалаца који се лиценцирао и континуирано пружао услугу је потпуно престао са радом иако им лиценца траје.

⁴⁸ Правилник о минималним условима и стандардима за ову услугу накнадно усвојен и ступио на снагу у новембру 2015. године, а прва издата лиценца за пружање услуге СОС телефон је издата 2017. године.

У 2020. години први пут се јавља дисконтинуитет код пружалаца, који су до тада континуирано пружали услуге. ЛПЛУ нису обезбедили средства за финансирање у средини у којој су до тада пружали услугу, а услугу почињу да пружају други пружаоци. Имајући у виду да се ЛПЛУ финансирају на годишњем нивоу, могуће је у наредним годинама очекивати већу флукуацију пружалаца и дисконтинуитет у пружању услуга. Важно је да се за потребе одржања изграђених ресурса на адекватан начин комбинује тржишни приступ понуде са најнижом вредношћу са другим, за квалитет услуге, важним карактеристикама пружалаца. У 2020. години повећава се број локалних центара за пружање услуга. С обзиром да су се, у досадашњем процесу пружања услуга у локалним заједницама, издвојили пружаоци који су развили капацитете и ресурсе за пружање услуга, важно је умрежавање ових актера на локалном нивоу.

Налази показују да већина пружалаца услуга Помоћ у кући, Лични пратилац и Персонална асистенција пружа услугу пре свега у својој локалној средини. Ипак, издваја се мањи број пружалаца Помоћи у кући и Личног пратиоца (укупно десет пружалаца) који су развили капацитете и ресурсе да услугу пружају у више општина. Налази показују да пет пружалаца услуге Помоћ у кући који су присутни у више од десет општина пружају услугу за готово исти број корисника као 65 пружалаца који пружају услугу у једној општини. Слични су налази и код услуге Лични пратилац, док пружаоци услуге Персонална асистенција ретко пружају услугу у више општина (изузевши Београд). Приликом пружања услуга једног пружаоца у више општина важна је адекватна контрола квалитета, јер стандарди ових услуга не условљавају повећање броја стручних радника са бројем корисника, нити су повезани са бројем локација (општина) на којима се услуга пружа.

Људски ресурси су најзначајнији аспект ресурса са којима пружалац располаже. Структуралним стандардима дефинише се минималан број запослених, а испуњеност стандарда је услов за добијање лиценце. У посматраном петогодишњем периоду број запослених је порастао за 128,3%, а број корисника за 100,2%. Посматрано по врсти услуге, највећи број запослених и највећи број корисника, очекивано, има услуга са највише пружалаца, а то је Помоћ у кући. Следећа је услуга Лични пратилац па Дневни боравак. Једина услуга код које је дошло до смањења броја запослених и броја корисника је Становање уз подршку. Налази о броју запослених у овој услузи указују на нестабилност ове услуге и неопходности да се она системски подржи, имајући у виду значај ове услуге за кориснике, као и да Закон омогућава да се, за особе са инвалидитетом, услуга у мање развијеним општинама финансира са националног нивоа.

4. Плурализам пружалаца услуга и плурализам услуга социјалне заштите на локалном нивоу

4.1 Увод

Овај део извештаја бави се утврђивањем да ли је процес лиценцирања утицао на остваривање плурализма пружалаца и плурализма услуга у складу са стратешким циљевима.

Плурализам пружалаца услуга подразумева пружање услуга социјалне заштите од стране различитих пружалаца услуга, а операционализован је на две димензије, према сектору и према оснивачу. Сектор је класификован на јавни и општи. Јавни сектор подразумева пружаоце чије је оснивач република, покрајина и јединица локалне самоуправе, а општи сектор све остале осниваче. Оснивач⁴⁹ је за потребе истраживања операционализован на категорије које се јављају као оснивачи лиценцираних пружалаца: Република Србија, Аутономна покрајина Војводина, локална самоуправа, удружење грађана и привредно друштво, предузетник, физичко лице и нешто друго. Анализирана је дистрибуција пружалаца према сектору и оснивачу, а обе димензије су мерене у односу на кориснике којима се услуга пружала.

Плурализам услуга подразумева постојање више различитих услуга у непосредном окружењу корисника у локалној заједници које одговарају на различите потребе и омогућавају остваривање континуума подршке кориснику у систему социјалне заштите. Концепт *континуума подршке* дефинисан је у Стратегији социјалне заштите⁵⁰ и односи се на разноврсност услуга које су повезане и надовезују се једна на другу са циљем обезбеђивања задовољавања различитих потреба грађана. У односу на потребе, Правилник дефинише циљне групе којима су услуге намењене и у односу на њих минималне стандарде. Предмет анализе је број ЛПЛУ за 14 подврста услуга.

4.2 Налази

Плурализам пружалаца услуга

Налази истраживања показују да је у периоду 2016 – 2020. године остварен плурализам пружалаца услуга⁵¹. Од почетка процеса лиценцирања, усвајањем Правилника о минималним условима и о лиценцирању 2013. године⁵², доминирају пружаоци из

⁴⁹ Закон о класификацији делатности ("Службени гласник РС", бр. 104/2009)

⁵⁰ «Службени гласник РС», бр. 55/05 и 71/05 - исправка

⁵¹ До доношења Закона о социјалној заштити 2011. године оснивач пружалаца услуга могла је да буде Република Србија, Аутономна покрајина или локална самоуправа, односно јавни сектор.

⁵² 2013. година се сматра почетком процеса лиценцирања због доношења Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. Гласник РС, бр. 42/2013), Правилника о лиценцирању организација социјалне заштите („Сл. Гласник РС, бр. 42/2013), Правилника о стручним пословима у социјалној заштити и Правилника о лиценцирању стручних радника

општег сектора. Тренд је настављен у периоду 2016 – 2020. године у којем са 62,9% доминирају ЛПЛУ из општег сектора (Табела 4-1).

Унутар оба сектора према оснивачу, јављају се различити субјекти. У оквиру јавног сектора присутни су Република Србија, Аутономна покрајина и локална самоуправа. Унутар општег сектора оснивачи су класификовани као: удружење грађана (хуманитарне и верске организације) и привредна друштва, предузетници или физичка лица.

У периоду 2016 – 2020. године, доминирају пружаоци чији је оснивач удружење грађана са 53,7% у просеку (општи сектор), потом локална самоуправа са, у просеку, 34,4% пружаоца (јавни сектор). Приметно је мало учешће Републике Србије као оснивача што је у складу са циљевима реформе социјалне заштите, односно подстицања укључивања других субјеката као оснивача локалних услуга.

Табела 4-1 Лиценцирани пружаоци услуга према сектору и оснивачу, 2016 – 2020 (%)

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Аритметичка средина
Пружаоци према сектору оснивача						
Јавни сектор	38,1	33,9	39,4	37,5	36,6	37,1
Општи сектор	61,9	66,1	60,6	62,5	63,4	62,9
Пружаоци према делатности оснивача						
Локална самоуправа	33,3	34,7	37,4	34,9	31,5	34,4
Република Србија	3,6	1,7	3,2	3,0	3,9	3,1
Покрајина	2,4	0,8	0,5	0,0	0,4	0,8
Удружење грађана	57,2	57,0	51,8	51,7	50,6	53,7
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	3,6	5,8	6,4	9,5	11,3	7,3
Нешто друго	0,0	0,0	0,5	0,9	2,3	0,7
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Извор: Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите, МРЗБСП; Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Посматрано према сектору оснивача по групама и врстама услугама уочавају се одступања од просека свих пружалаца у посматраном периоду (јавни сектор 37,1%, општи сектор 62,9%, Табела 2-8). На нивоу просека су једино ЛПЛУ Помоћ у кући јер 62,6% пружалаца припада општем сектору (Табела 2-9). Најмање одступање од просека је код ЛПЛУ Дневни боравак, где је 53,9% пружалаца из општег сектора. Код дневних услуга у заједници и услуга подршке за самостални живот, као што су услуга Становање уз подршку, Лични пратилац, персонални асистент, Свратиште и СОС телефон далеко је изразитије учешће општег сектора (од 80 до 100%). Са друге стране, када се посматрају услуге смештаја, оснивач ЛПЛУ Прихватилиште и Предах смештај је јавни сектор у 85,7% и 100% случајева респективно (Табела 4-2). Детаљније информације доступне су у Прилогу извештаја.

Табела 4-2 ЛПЛУ према групи и врсти услуга и сектору оснивача ЛПЛУ, 2016 – 2020. (%)

Групе, врста услуга и сектор оснивача	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Аритметичка средина
ЛПЛУ који пружају дневне услуге у заједници према сектору						
ПОМОЋ У КУЋИ						
Јавни сектор	43,6	38,6	37	33,7	34,3	37,4
Општи сектор	56,4	61,4	63	66,3	65,7	62,6
ДНЕВНИ БОРАВАК						
Јавни сектор	34,8	32,3	56,9	54,8	51,6	46,1
Општи сектор	65,2	67,7	43,1	45,2	48,4	53,9
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА						
Јавни сектор	0	0	14,3	16,7	18,2	9,8
Општи сектор	100	100	85,7	83,3	81,8	90,2
СВРАТИШТЕ						
Јавни сектор	0	0	0	33,3	33,3	13,3
Општи сектор	100	100	100	66,7	66,7	86,7
ЛПЛУ који пружају услуге подршке за самосталан живот према сектору						
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА						
Јавни сектор	0	0	0	6,3	11,1	3,5
Општи сектор	100	100	100	93,8	88,9	96,5
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ						
Јавни сектор	0	25	28,6	28,6	16,7	19,8
Општи сектор	100	75	71,4	71,4	83,3	80,2
ЛПЛУ који пружају саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге према сектору						
СОС телефон						
Јавни сектор	0	0	0	11,1	11,1	7,4
Општи сектор	0	0	100	88,9	88,9	92,6
ЛПЛУ који пружају услуге смештаја према сектору и оснивачу						
ПРИХВАТИЛИШТЕ						
Јавни сектор	87,5	100	77,8	83,3	80	85,7
Општи сектор	12,5	0	22,2	16,7	20	14,3
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ						
Јавни сектор	0	0	0	100	100	100
Општи сектор	0	0	0	0	0	

Извор: Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите, МРЗБСП; Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Плурализам услуга социјалне заштите на локалном нивоу

У периоду од 2016 – 2020. године плурализам услуга остварен је на елементарном нивоу: у 2016. години присутни су ЛПЛУ за 10 од 14 подврста услуга, а у 2020. години постоји најмање један ЛПЛУ за сваку од 14 подврста услуга. ЛПЛУ Помоћ у кући се први лиценцирају (2013. године), потом ЛПЛУ Дневни боравак, Персонална асистенција и Становање уз подршку за особе са инвалидитетом (2014. године). У 2015. години лиценцирају се први ЛПЛУ још две услуге: Лични пратилац и Свратиште. Динамика лиценцирања у периоду 2016 – 2020. приказана је у Табели 4-3.

Заступљеност појединачних услуга је веома неравномерна. У читавом посматраном периоду доминира услуга Помоћ у кући и готово половина ЛПЛУ пружа ову услугу. Присуство осталих услуга је слабије, а присуство услуга Дневни боравак за децу са проблемима у понашању, Становање уз подршку за младе који се осамостаљују, Становање уз подршку за жртве трговине и Предах смештај је изразито слабо.

Табела 4-3 Број ЛПЛУ према врстама и подврстама услуга, 2016 – 2020.

Групе, врсте и подврсте услуга	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%
Дневне услуге у заједници										
Помоћ у кући	41	46,1	62	47,0	91	45,3	103	43,1	117	43,5
Дневни боравак за особе са инвалидитетом и старије којима је потребна дневна нега и надзор	22	24,7	33	25,0	55	27,4	60	25,1	63	23,4
Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	2	2,2	3	2,3	3	1,5	2	0,8	2	0,7
Лични пратилац	4	4,5	8	6,1	14	7,0	24	10,0	33	12,3
Свратиште	1	1,1	2	1,5	2	1,0	3	1,3	3	1,1
Услуге подршке за самосталан живот										
Персонална асистенција	8	9,0	11	8,3	12	6,0	16	6,7	18	6,7
Становање уз подршку за особе са инвалидитетом	3	3,4	3	2,3	5	2,5	5	2,1	4	1,5
Становање уз подршку за младе који се осамостаљују	0	0,0	1	0,8	2	1,0	2	0,8	2	0,7
Становање уз подршку за жртве трговине људима	0	0,0	0	0,0	1	0,5	1	0,4	1	0,4
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге										
СОС телефон	0	0	1	0,8	7	3,5	10	4,2	10	3,7
Услуге смештаја										
Прихватилиште за жртве насиља	4	4,5	4	3,0	4	2,0	5	2,1	6	2,2
Прихватилиште за децу	1	1,1	1	0,8	1	0,5	2	0,8	3	1,1
Прихватилиште за одрасле	3	3,4	3	2,3	4	2,0	5	2,1	6	2,2
Предах смештај	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,4	1	0,4
Укупно (све услуге)	89	100	132	100	201	100	239	100	269	100

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

4.3 Дискусија

Налази истраживања показују да је процес лиценцирања позитивно утицао на остваривање плурализма пружалаца. Закон о социјалној заштити из 2011. године је омогућио да се ЛПЛУ из општег сектора јављају као равноправни пружаоци услуга у социјалној заштити. Услед тога, бројна удружења грађана и хуманитарне организације које су пре Закона пројектно развијале активности и пружале сличне или исте услуге, јављају као равноправни актери у подршци корисницима. Организације из општег сектора се укључују у процес лиценцирања од самог почетка и према броју пружалаца доминирају од 2013. до 2020. године. У периоду 2016 - 2020. година, у просеку 62,9% ЛПЛУ припада општем сектору. Више од 90% ЛПЛУ који пружају услуге Персонална

асистенција, Лични пратилац и СОС телефон припада општем сектору. Међу ЛПЛУ који пружају услуге Предах смештај и Прихватилиште доминира јавни сектор, са 100% и 85,7% респективно.

Просечан број корисника ЛПЛУ према секторима је у периоду 2016 - 2020. године прилично уједначен, а претходно описани трендови се уочавају и у анализи броја корисника ЛПЛУ према секторима. У 2016. години ЛПЛУ из јавног сектора пружали су услуге за 57,5% корисника, иако је број пружалаца из јавног сектора мањи. У 2020. години однос броја корисника је практично обрнут - 58,8% корисника користе услуге пружалаца из општег сектора, доминантно удружења грађана.

У структури ЛПЛУ према оснивачу, доминирају пружаоци чији је оснивач удружење грађана, а потом локална самоуправа. Република и Покрајина се не појављују као оснивачи, што је у складу са стратегијом развоја локалних услуга.

Налази анализе плурализма услуга показују да је тек 2019. године у систему је присутно свих 14 подврста услуга прилагођених специфичним циљним групама. Ипак, плурализам услуга је присутан на елементарном нивоу: у 2020. години присуство услуга је неравномерно и креће се од једног пружаоца услуге Предах и Становање уз подршку за жртве трговине људима до 117 пружалаца Помоћи у кући.

Актуелно стање указује да постоји изражена потреба за већим бројем ЛПЛУ за све услуге. Неопходно је да се у даљем планирању развоја локалних услуга обрати већа пажња на услуге које су слабо заступљене како би се подстакло њихов развој. Такође, планирање даљег развоја услуга у заједници треба да садржи аспекте који омогућавају остваривање континуума подршке: опис и стандардизацију услуга које су већ предвиђене нормативним оквиром, пре свега социо-едукативних и саветодавно-терапијских услуга, као и осмишљавање, пилотирање и стандардизацију нових услуга.

5. Распрострањеност и доступност услуга социјалне заштите на локалном нивоу, 2016 – 2020.

5.1 Увод

У овом делу извештаја циљ је да се утврди распрострањеност услуга на територији Републике Србије и доступност услуга социјалне заштите на локалном нивоу које грађанима пружају ЛПЛУ.

Распрострањеност услуга изражена је бројем општина у којима се услуге пружају и уделом општина у укупном броју општина у Србији. Распрострањеност је анализирана у односу на групе, врсте и подврсте услуга и на нивоу општине, области и региона. Утврђена су два начина рачунања распрострањености, у зависности од врсте услуга. Распрострањеност услуга Помоћ у кући, Лични пратилац детета и Персонални асистент рачуна се према броју општина у којима ЛПЛУ пружају услугу, јер један пружалац може да пружа услугу у више општина. Распрострањеност услуга Дневни боравак, Свратиште, Становање уз подршку, Прихватилиште и Предах смештај рачуна се према броју општина у којима је седиште ЛПЛУ, место у којем корисници користе услуге, јер се ради о услугама које се одвијају у наменском објекту који је задовољио критеријуме лиценцирања. Анализа распрострањености није примењива за услугу СОС телефона због њене специфичности, тј. националне распрострањености. Услед тога, од укупно четрнаест врста услуга, анализа распрострањености рачуната је за тринаест врста услуга.

Доступност услуга изражена је општом стопом обухвата која се израчунава као удео броја корисника у одговарајућем делу популације у општини, области, региону и Републици Србији⁵³. Општа стопа обухвата рачуна се на 100.000 становника РС, а детаљан приказ израчунавања стопа обухвата за појединачне циљне групе је дат у Прилогу извештаја А – преглед индикатора.

На нивоу појединачних услуга које се одвијају у наменским објектима постављено је питање да ли су ове услуге доступне становницима других општина и у којој мери. Анализирано се из којих општина су корисници сваког појединачног пружаоца услуге.

5.2 Налази

Распрострањеност услуга социјалне заштите на локалном нивоу

У периоду од 2017 – 2020. године⁵⁴ распрострањеност услуга континуирано расте, односно расте број општина у којима је присутна бар једна услуга социјалне заштите коју пружају ЛПЛУ. У 2017. години ЛПЛУ су пружали услуге у 64% општина у Србији, а у

⁵³ Најадекватније мерење и праћење доступности услуга на локалном нивоу, због разлика у континуитету и моделима пружања услуга, подразумева израчунавање хипотетичке стопе обухвата која сагледава удео еквивалентног, а не стварног броја корисника. Међутим, због методолошких ограничења формата за извештавање хипотетичку стопу обухвата није могуће израчунати.

⁵⁴ Иако се извештај односи на период 2016 – 2020. година, у анализи распрострањености услуга није обухваћена 2016. година због методолошких ограничења формата за извештавање ЛПЛУ.

2020. години у 91,9% општина (присутна најмање једна услуга). Током четири године, укупан број општина у којима се пружају услуге порастао је за 43,7%.

Према регионима, 2017. године региструје се већа разлика у покривености, па регион Јужне и Источне Србије има услуге у 51,1% општина, а Београдски регион у 94,1% општина. У 2020. години присуство услуга у регионима је уједначеније, односно регион Јужне и Источне Србије је достигао остале регионе. Наиме, у овом региону је у периоду од четири године број општина са присутном барем једном услугом порастао за 75%. Београдски регион је већ 2018. године обезбедио пуну покривеност општина са бар једном услугом (Табела 5-1). Највећи пораст броја општина у којима ЛПЛУ пружају услуге догодио се између 2017. и 2018. године, када се број општина увећао за 27,2%. Пораст броја општина са услугама се у 2019. и 2020. години наставља, али слабијим темпом, за 7,6% и 5% респективно.

Табела 5-1 Број и удео општина у којима се пружају услуге ЛПЛУ у периоду 2017 – 2020. (%)

Општине и региони	2017.	%	2018.	%	2019.	%	2020.	%	Промена
Укупан број општина у РС у којима се пружају услуге ЛПЛУ									
Број општина	103	64,0	131	81,4	141	87,6	148	91,9	43,7
Ланчани индекс			127,2		107,6		105,0		
Региони									
Град Београд	16	94,1	17	100,0	17	100,0	17	100,0	6,3
Регион Војводине	31	68,9	35	77,8	35	77,8	40	88,9	29,0
Регион Јужне и Источне Србије	24	51,1	34	72,3	40	85,1	42	89,4	75,0
Регион Шумадије и Западне Србије	32	61,5	45	86,5	49	94,2	49	94,2	53,1

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Број општина у којима није присутна ниједна услуга ЛПЛУ се у периоду од 2017 - 2020. године смањио за 77,6%, са 58 општина које у 2017. години нису имале ниједну услугу коју пружају ЛПЛУ, на 13 општина које у 2020. години нису имале ни једну услугу од стране ЛПЛУ (Табела 5-2). Реч је о општинама: Алибунар, Бујановац, Мало Црниће, Рековац, Беоцин, Врбас, Краљево, Нови Кнежевац, Петровац на Млави, Прешево, Тител, Трговиште и УБ. Од наведених општина, осам није имало ниједну услугу коју пружају ЛПЛУ у све четири посматране године. Реч је о општинама: Беоцин, Врбас, Краљево, Нови Кнежевац, Петровац на Млави, Прешево, Тител и Трговиште.

Табела 5-2 Број и удео општина у РС у којима се не пружају услуге ЛПЛУ у периоду 2017 – 2020. година (%)

Општине	2017.	2018.	2019.	2020.	Промена
Број општина у РС у којима се не пружају услуге ЛПЛУ	58	30	20	13	-77,59
Удео броја општина без услуга у укупном броју општина	36,0	18,6	12,4	8,1	

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У све четири године доминирају општине са по једном услугом. Континуирано, али споро расте број општина са више од једне подврсте услуге. У 2020. години, тек 49,7% општина има више од две услуге (Табела 5-3). Највећи број различитих услуга има Крагујевац са седам подврста услуга у читавом периоду. Четири београдске општине са развијенијим плурализмом услуга су: Звездара, Савски Венац, Нови Београд и Вождовац (са четири до шест различитих услуга, у периоду 2017 - 2020.), док Бор, Палилула (Београд), Панчево и Врање имају по пет услуга у 2019. и 2020. години.

Табела 5-3 Број општина према броју услуга које су пружали ЛПЛУ, 2017 - 2020 (%)

Број услуга у општини	Број општина у којима су се пружале услуге социјалне заштите од стране ЛПЛУ							
	2017.	%	2018.	%	2019.	%	2020.	%
Нема услуга	58	36,0	30	18,6	20	12,4	13	8,1
1 услуга у општини	58	36,0	60	37,3	64	39,8	68	42,2
2-3 услуге у општини	37	23,0	53	32,9	56	34,8	56	34,8
4-5 услуга у општини	7	4,3	20	12,4	20	12,4	22	13,7
6 -7 услуга у општини	1	0,6	1	0,6	1	0,6	2	1,2
Укупно општина	161	100,0	164	101,9	161	100,0	161	100,0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У периоду од 2017 - 2020. године уочене су значајне разлике у распрострањености услуга (Табела 5-4). ЛПЛУ Помоћ у кући са просечним присуством у 112 општина током протекле четири године је најраспрострањенија услуга, на другом месту је услуга Лични пратилац која је у просеку присутна у 59 општина. Услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању, Свратиште, Становање уз подршку за младе који се осамостаљују и Прихватилиште за децу у протекле четири године су у просеку присутне у две или мање општине. Услуга Предах смештај која је почела да се пружа 2020. године присутна је у једној општини, а слабу распрострањеност има и Становање уз подршку за жртве трговине људима, такође присутно само у једној општини.

Услуге код којих је дошло до негативне промене, односно број општина у којима су присутне услуге ЛПЛУ се смањио су: Дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању (2017. године присутан у три, а од 2018 до 2020. године у две општине); Становање уз подршку за особе са инвалидитетом (2018. и 2019. године присутно у четири, а 2020. године у три општине); Становање уз подршку за младе који се осамостаљују (у читавом периоду је присутно у највише две општине).

Услуга Помоћ у кући је једина услуга која је присутна у свим областима у Србији, односно у 75,8% општина у Србији⁵⁵ (Табела 3-5). Иако је услуга Лични пратилац детета друга по распрострањености у Србији, у 2020. години ова услуга је присутна у само 50,3% општина у Србији. То значи да деца са сметњама у развоју и млади са различитим тешкоћама у

⁵⁵ Према подацима лиценцираних пружалаца, у току 2019. и 2020. године, услуга је пружана и на Косову и Метохији.

половини општина у Србији и даље немају приступ овој услузи. Услуга уопште није присутна у Браничевској и Севернобанатској области.

На трећем месту по распрострањености је услуга Дневни боравак за особе са инвалидитетом. Налаз да је ова услуга у 2020. години присутна у 88% области указује на значајну распрострањеност. Посматрано на нивоу општина распрострањеност је значајно мања. У 2020. години услуга дневног боравка и даље није присутна у 106 или 65,8% општина у Србији.

Персонална асистенција је знатно мање распрострањена, у 2020. години у 16,1% укупног броја општина у Србији. Од ових 26, 10 општина су београдске. Посматрано на нивоу области свега 68%, односно 17 области има услугу у бар у једној општини.

Остале услуге, Прихватилиште, Становање уз подршку, Свратиште и Предах смештај су слабо присутне и на нивоу области се спорадично појављују. Прихватилиште за жртве насиља је присутно у шест, а Прихватилиште за одрасле и старије у пет области. Услуге Свратиште и Предах смештај које пружају лиценцирани пружаоци присутне су само у београдској области.

Табела 5-4 Број општина у којима се пружају услуге ЛПЛУ према врсти и подврсти услуга, 2017 - 2020. (%)

Врсте и подврсте услуга	2017.	2018.	2019.	2020.	Аритметичка средина
Помоћ у кући	86	116	122	122	111,5
%	53,4	72,0	75,8	75,8	69,3
Дневни боравак за особе са инвалидитетом	26	48	52	55	45,3
%	16,1	29,8	32,3	34,2	28,1
Дневни боравак за децу и младе са проблемима	3	2	2	2	2,3
%	1,9	1,2	1,2	1,2	1,4
Лични пратилац детета	34	53	68	81	59,0
%	21,1	33,5	42,9	50,3	50,3
Свратиште	2	2	2	2	2,0
%	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Персонална асистенција	21	27	27	26	25,3
%	13,0	16,8	16,8	16,1	15,7
Становање уз под. за младе који се осамостаљују	1	2	2	1	1,5
%	0,6	1,2	1,2	0,6	0,9
Становање уз под. за особе са инвалидитетом	3	4	4	3	3,5
%	1,9	2,5	2,5	1,9	2,2
Становање уз подршку за жртве трговине људима	0	1	1	1	1,0
%	--	0,6	0,6	0,6	0,6
Прихватилиште жртве насиља	3	4	5	6	4,5
%	1,9	2,5	3,1	3,7	2,8
Прихватилиште за децу	1	1	2	3	1,8
%	0,6	0,6	1,2	1,9	1,1
Прихватилиште за одрасле	3	4	5	5	4,3
%	1,9	2,5	3,1	3,1	2,6

Предах смештај	0	0	0	1	0,3
	%	--	--	--	0,6
					0,2

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗС

Табела 5-5 Распрострањеност услуга ЛПЛУ према областима у којима се пружају, 2020. (%)

Услуге	Број области	Удео области у укупном броју области РС (%)
Помоћ у кући	25	100
Лични пратилац	23	92
Дневни боравак за особе са инвалидитетом	22	88
Персонални асистент	17	68
Прихватилиште за жртве насиља	6	24
Прихватилиште за одрасле	5	20
Прихватилиште за децу	3	12
Становање уз подршку за особе са инвалидитетом	3	12
Дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању	2	8
Становање уз подршку за младе који се осамостаљују	1	4
Становање уз подршку за жртве трговине	1	4
Свратиште	1	4
Предах смештај	1	4

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗС

Доступност услуга социјалне заштите на локалном нивоу

У току 2020. године услуге социјалне заштите лиценцираних пружалаца користило је 23.723 корисника, што чини 0,3% укупног броја становника РС у 2020. години (Табела 5-6)⁵⁶. У односу на 2016. годину број корисника услуга социјалне заштите које пружају ЛПЛУ је повећан за 100,2%, а у односу на 2017. годину за 62,7%.

Табела 5-6 Број корисника услуга социјалне заштите које пружају ЛПЛУ, 2020.

Врста услуге	Циљна група услуге	Укупан број корисника у 2020. години
Дневни боравак	Особе са инвалидитетом – деца и млади, одрасли и старији	1613
	Деца и млади у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	132
Помоћ у кући	Особе са ограничењима психичких и физичких способности који нису у стању да независно живе у својим домовима без помоћи у активностима дневног живота, неге и надзора - деца, млади, одрасли и старији	15651
Лични пратилац детета	Деца са сметњама у развоју и инвалидитетом	2030
Свратиште	Особе које живе и раде на улици - деца, млади, одрасли и старији	409

⁵⁶ Израчунавање обухвата није укључило кориснике из региона Косово и Метохија, с обзиром да РЗС не располаже са проценама становништва за регион Косово и Метохија које су неопходне за израчунавање стопе обухвата.

Персонална асистенција	Пунолетне особе са инвалидитетом са I и II степеном подршке која остварују право на увећани додатак за туђу негу и помоћ, имају способности за самостално доношење одлука, радно су ангажована или активно укључена у рад различитих удружења	284
Становање уз подршку	Особе узраста од 15 до 26 година који се осамостаљују и напуштају систем социјалне заштите или правосудни систем	1
	Особе са инвалидитетом старије од 15 година	21
	Жртве трговине људима старије од 15 година	13
СОС телефон	Особе женског пола са искуством родно заснованог насиља	2682
Прихватилиште	Особе у кризним ситуацијама - деца у скитњи и без пратње	165
	Особе у кризним ситуацијама - пунолетни бескућници и просјаци	397
	Жртве насиља – деца, млади, одрасли и старији	259
Предах смештај	Особе са инвалидитетом - Деца од 5 до 18, млади, одрасли и старији.	66
УКУПАН БРОЈ КОРИСНИКА		23.723

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Општа просечна стопа обухвата становништва услугама социјалне заштите лиценцираних пружалаца на територији РС у периоду 2017 – 2020. године износи 274,7 (Табела 5-7). Анализа доступности услуга становништву према старосној структури указује на значајна одступања од републичког просека. У периоду 2017 – 2020., у просеку, од 1.000 становника у Србији свега три становника користе, односно доступа им је нека од услуга социјалне заштите које пружају ЛПЛУ. Према старосној структури услуге ЛПЛУ су доступне: од 1.000 деце у Србији двоје деце има приступ услугама, једна млада особа од 1.000 младих и један одрасли становник од 1.000 одраслих. Кад је реч о старијима, од 1.000 особа старијих од 65 година у Србији девет користи услуге ЛПЛУ.

Посматрано према регионима, изнад републичког просека су просечне стопе Београдског региона 324,1 и региона Војводине 291,0. Просечне стопе у остала два региона су испод републичког просека и износе 243,0 у региону Шумадије и Западне Србије и 239,8 у региону Јужне и Источне Србије.

Анализа просечних стопа према појединачним областима РС показује знатнија одступања у односу на републички просек и на просек региона, односно указује на веома неуједначену доступност услуга ЛПЛУ. Од укупно 25 области у РС⁵⁷ просечне стопе обухвата у 15 области су испод републичког просека. Највећа одступања од републичког просека забележена су у региону Јужне и Источне Србије - најнижа и највиша просечна стопа у РС. Најмања стопа обухвата становништва услугама социјалне заштите на локалном нивоу и највеће одступање од републичког просека у РС забележена је у Подунавској области и износи 77,3. Обухват становништва Нишавске области је такође низак са стопом од 86,1. Са друге стране, највеће одступање од републичког просека у позитивном смислу, односно највећи обухват становништва

⁵⁷ Преглед урађен за 25 области РС, без области КиМ.

услугама ЛПЛУ у РС забележен је у Пиротској и Топличкој области, са стопама обухвата од 798,8 и 710,5.

У региону Војводине, обухват становништва у четири области је испод републичког просека, док су стопе три области изнад просека. Највеће одступање од просека и најмању просечну стопу обухвата имају Јужнобачка са 189,3 и Средњобанатска област са 195,4, док је највеће одступање у другом правцу, односно највећу стопу обухвата имају Севернобачка област 640,2 и Западнoбачка област 477,1.

Стопе обухвата у областима региона Шумадија и Западна Србија не показују значајнија одступања у односу на просечну стопу региона. У односу на републички просек, од укупно осам области региона, пет области су испод републичког просека. Најниже просечне стопе обухвата су у Рашкој - 122,8 и Златиборској области - 139,8. Највише просечне стопе обухвата су у Мачванској и Моравичкој области и износе 370,3 и 357,3.

У 2020. години забележен је пораст стопе обухвата становништва услугама ЛПЛУ у 23 од укупно 25 области у РС у односу на 2017. годину. Пораст стопе обухвата је првенствено последица пораста броја ЛПЛУ у наведеном периоду, али и ширења капацитета постојећих пружалаца. Међутим, у 2020. години дошло је до смањења стопе обухвата становништва у односу на 2019. годину у 15 од укупно 25 области.

Поједине области показују значајнији раст стопе обухвата у посматраном периоду. Раст је посебно видљив у областима које су у 2017. години имале изузетно ниске стопе обухвата па је тако највећи пораст стопе обухвата забележен у Нишавској области. Стопа обухвата становништва у овој области је након континуираног раста од 2017. године повећана 16 пута у 2020. години, иако је и даље значајно нижа од републичког просека.

Повећање стопе обухвата од пет пута забележено је у Пчињској и Западнoбачкој области, са значајном разликом у томе што је стопа у Пчињској области у 2020. години и даље значајно испод, а стопа у Западнoбачкој изнад републичког просека.

Стопа обухвата становништва у Средњобанатској области је након континуираног раста од 2017. године у 2020. години повећана око три пута. Исто толико су повећане и стопе обухвата у Рашкој и Подунавској области, с разликом што повећање није пратио континуиран раст.

Континуирано смањење стопе обухвата у периоду 2017 – 2020. године забележено је у Севернобанатској и Севернобачкој области, иако ове области имају константно високу стопу обухвата у односу на републички просек.

Табела 5-7 Опште стопе обухвата становништва услугама социјалне заштите које пружају ЛПЛУ према региону и области, 2017 – 2020. године⁵⁸

Општине, области и региони	2017.	2018.	2019.	2020.	Просечна стопа обухвата 2017 - 2020.
Укупно РС	211,4	283,0	299,5	305,0	274,7
Београдски регион - област	287,9	338,4	347,6	323,0	324,2
Регион Војводине	230,5	297,7	287,4	348,6	291,0
Западнобачка област	140,9	558,8	508,0	700,7	477,1
Јужнобанатска област	198,4	227,0	279,0	270,3	243,7
Јужнобачка област	171,9	179,0	155,8	250,6	189,3
Севернобанатска област	479,9	461,6	455,5	423,3	455,1
Севернобачка област	656,0	630,5	643,3	630,9	640,2
Средњобанатска област	110,5	174,2	203,6	293,0	195,4
Сремска област	133,9	255,5	193,5	242,3	206,3
Регион Шумадије и Западне Србије	175,4	271,6	268,2	256,7	243,0
Златиборска област	99,2	170,6	176,9	112,3	139,8
Колубарска област	213,6	234,6	276,3	237,3	240,4
Мачванска област	221,2	419,2	412,9	428,0	370,3
Моравичка област	274,2	408,6	373,3	373,0	357,3
Поморавска област	142,1	161,2	96,8	185,4	146,4
Расинска област	237,6	368,9	396,5	326,0	332,3
Рашка област	59,2	139,3	135,3	157,5	122,8
Шумадијска област	209,2	288,8	295,8	267,1	265,2
Регион Јужне и Источне Србије	150,6	217,6	298,7	292,3	239,8
Борска област	213,4	208,0	357,2	270,1	262,2
Браничевска област	208,6	304,3	291,6	260,0	266,1
Зајечарска област	209,8	310,7	394,9	366,1	320,4
Јабланичка област	176,1	183,1	296,9	410,2	266,6
Нишавска област	8,8	84,5	106,0	145,3	86,1
Пиротска област	549,1	796,9	848,3	1000,8	798,8
Подунавска област	32,8	63,6	118,4	94,6	77,3
Пчињска област	29,2	85,0	223,5	182,0	129,9
Топличка област	561,6	662,3	977,2	640,9	710,5

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ, Процене становништва РЗС

Највећи обухват становништва је услугом Помоћ у кући чија просечна стопа обухвата у периоду 2017 - 2020. године износи 196,3. Обухват становништва осталим услугама ЛПЛУ је значајно мањи, тако је следећа стопа обухвата од 59,2 забележена код услуге Лични пратилац детета. Након тога следи стопа обухвата услугом СОС телефон која износи 52,6⁵⁹.

⁵⁸ Приказани подаци у табели не обухватају податке о броју корисника услуге СОС телефон с обзиром да ова услуга има националну распрострањеност и не прикупљају се подаци о корисницима у односу на територијалну припадности.

⁵⁹ Просечна стопа обухвата становништва РС услугом СОС телефона обрачунава се за период 2018 – 2020. године, с обзиром да се услуга пружала тек од 2018. године.

Просечна стопа обухвата становништва услугом Дневни боравак за особе са инвалидитетом је 17,3. Уколико посматрамо старосну структуру корисника, уочава се да је услуга најдоступнија младима, износи 47,5 и три пута је већа од стопе обухвата деце и одраслих, а чак 19 пута већа у односу на старије. Дневни боравак за децу и младе у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом има нижу стопу обухвата која износи 9,7. До сада, услуга је најчешће пружана корисницима општине у којој је простор дневног боравка. Као међуопштинска услуга појављује се пре свега код 14 београдских пружалаца за свих 17 општина. Код осталих дневних боравака присуство корисника из других општина је пре изузетак него правило. Уколико се појављују корисници из суседних општина то је најчешће по један корисник

Стопе обухвата корисника услугама Прихватилишта се разликују у односу на подрврсте ове услуге. Стопа обухвата корисника услугом Прихватилиште за пунолетне особе у кризним ситуацијама (бескућници, просјаци) има просечну стопу обухвата од 11. Нешто нижа стопа обухвата становништва је услугом Прихватилиште за децу у кризним ситуацијама (деца у скитњи и без пратње) која износи 6,4 и услугом Прихватилиште за жртве насиља 4,2.

У односу на 14 активних ЛПЛУ Прихватилиште половина пружа услуге за кориснике из више од пет општина, а два пружаоца смештају кориснике из више од 10, односно 20 општина. За разлику од Дневног боравка где су корисници углавном из општине у којој се пружа услуга или суседне општине, код Прихватилишта је честа појава да су корисници из удаљених подручја (друга област, регион).

Обухват услугама ЛПЛУ чије су просечне стопа мање од пет су: Свратиште, Персонална асистенција и Предах смештај⁶⁰. Најниже просечне стопе обухвата становништва забележене су ипак у услузи Становање уз подршку и за све три циљне групе су ниже од један.

Раст стопе обухвата становништва у периоду од 2016 - 2020. године последица је повећања броја пружалаца услуга и ширења њихових капацитета. Највеће повећање стопе обухвата становништва у наведеном периоду забележене су код услуге Лични пратилац детета и Прихватилиште за децу у кризним ситуацијама, где је стопа обухвата у наведеном периоду порасла шест пута⁶¹. Стопе обухвата континуирано су се повећавале у периоду 2016 – 2020. године за услуге Лични пратилац детета, Персонална асистенција и СОС телефон. Најизраженије смањење стопе обухвата забележено је код услуга Становање уз подршку за све циљне групе. Код услуге Становање уз подршку за особе са инвалидитетом и за жртве трговине људима стопа обухвата се континуирано смањује.

⁶⁰ Подаци о корисницима услуге Предах смештај прикупљају се од 2020. године.

⁶¹ Стопа обухвата становништва услугом помоћ у кући која је највиша у 2020. години не показује висок раст у посматраном периоду јер је стопа обухвата у базној 2016. години такође била висока.

Важно је нагласити да се код осам услуга у 2020. години смањила стопа обухвата у односу на 2019. годину, а смањење је посебно изражено код свих врста услуге Прихватилиште. Претпоставља се да ова појава говори о усложњавању услова за реализацију услуга због пандемије изазване Корона вирусом.

Табела 5-8 Опште стопе обухвата становништва РС услугама ЛПЛУ циљним групама, 2016 – 2020.

Врста услуге	Циљна група услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Просечна стопа обухвата
Дневни боравак	Особе са инвалидитетом – деца и млади, одрасли и старији	8,2	8,1	22,4	23,9	23,4	17,2
	Деца и млади у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	6,7	14,7	11,2	8,5	7,4	9,7
Помоћ у кући	Особе са ограничењима психичких и физичких способности који нису у стању да независно живе у својим домовима без помоћи - деца, млади, одрасли и старији	135,6	171	220,9	227	226,9	196,3
Лични пратилац детета	Деца са сметњама у развоју и инвалидитетом	19,3	33,4	56	73,3	113,8	59,2
Свратиште	Особе које живе и раде на улици - деца, млади, одрасли и старији	4,2	5,1	5,3	4,5	5,9	5,0
Персонална асистенција	Пунолетне особе са инвалидитетом са I и II степеном подршке која остварују право на увећани додатак за туђу негу и помоћ, радно су ангажована или активно укључена у рад различитих удружења	2	2,6	3,5	3,9	5	3,4
Становање уз подршку	Особе узраста од 15 до 26 година који се осамостаљују и напуштају систем СЗ или правосудни систем	0,2	0,4	0,2	0,4	0,1	0,3
	Особе са инвалидитетом старије од 15 година	0,7	0,6	0,5	0,5	0,4	0,5
	Жртве трговине људима старије од 15 година	--	--	0,3	0,2	0,2	0,2
СОС телефон	Особе женског пола са искуством родно заснованог насиља	--	--	20,7	61,4	75,8	52,6
Прихватилиште	Особе у кризним ситуацијама - деца у скитњи и без пратње	1,6	1,5	1,3	18,2	9,3	6,4
	Особе у кризним ситуацијама - пунолетни бескућници и просјаци	11,4	11,4	11,1	13,5	7,8	11,0
	Жртве насиља – деца, млади, одрасли и старији	4,9	3,1	4,9	4,2	3,8	4,2
Предах смештај	Особе са инвалидитетом - деца од 5 до 18, млади, одрасли и старији.	--	--	--	--	1	1,0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ, Процене становништва РЗС

5.3 Дискусија

Налази указују на повећање распрострањености и доступности услуга социјалне заштите на локалном нивоу у периоду 2017 - 2020. године као последице континуираног раста лиценцирања пружалаца, односно повећања броја ЛПЛУ. Тренд раста распрострањености видљив је у повећању броја општина у којима је присутна најмање једна услуга социјалне заштите коју пружају ЛПЛУ. У протекле четири године број општина без иједне услуге је смањен за 77%. У 2020. години у 13 или 8,1% општина не пружа се ниједна услуга социјалне заштите од стране ЛПЛУ. У том смислу, неопходно је обезбедити додатну подршку општинама које немају услуге, поготово у осам општина које у читавом посматраном периоду нису имале ниједну услугу ЛПЛУ.

У периоду од 2016 – 2020. године повећала се и доступност услуга становништву. Тренд раста опште стопе обухвата становништва као индикатора доступности последица је континуираног раста броја ЛПЛУ. Раст опште стопе обухвата услугама социјалне заштите на локалном нивоу на територији РС паралелан је повећању броја општина у којима се пружају услуге ЛПЛУ. Општа просечна стопа обухвата становништва у 2020. години износи 274,7 што значи да је у Републици Србији, у 2020. години, у просеку од 1.000 становника три особе имају доступну барем једну услугу које пружају ЛПЛУ. Поред позитивног тренда повећања обухвата, налази о доступности указују да је пред системом социјалне заштите још увек изазов постизања већег обухвата становништва локалним услугама социјалне заштите. Поред повећања броја ЛПЛУ, расту распрострањености и доступности услуга, доприноси и појава пружања услуга у већем броју општина, односно уговарање пружања услуга са више општина.

У периоду 2017 – 2020. године уочене су значајне разлике у територијалној распрострањености и у доступности појединачних услуга. Услуга Помоћ у кући је са просечним присуством у 112 општина и просечном стопом обухвата од 196,3 најраспрострањенија и најдоступнија услуга у читавом периоду са највећим бројем пружалаца и највећим бројем корисника. У 2020. години присутна је у две трећине општина у Србији и детаљнија анализа географске распрострањености општина у којима недостаје услуга Помоћи у кући омогућила би доношење ефикасних одлука за попутно покривање територије РС овом услугом.

Друга услуга по распрострањености и доступности је Лични пратилац. У посматраном периоду, присутна је у половини општина у Србији са просечном стопом обухвата становништва од 59,2. Као и услуга Помоћ у кући, услуга се уговара за појединачну општину. Карактеристике ових услуга, укључујући услугу Персонална асистенција омогућава међуопштинско уговарање чиме би се њихово присуство проширило на суседне општине.

Услуга Дневни боравак за особе са инвалидитетом присутна је у 34,2% општина у Србији. Просечна општа стопа обухвата становништва РС овом услугом је 17,3. Налази указују да се услуга најчешће пружа корисницима општине у којој је простор дневног боравак,

осим у Београду. Београдске општине имају високу административну, територијалну и саобраћајну повезаност па се стога Београдска област не може анализирати на исти начин као друге. Услугу Дневни боравак, због специфичности циљних група, није препоручљиво пружати на међуопштинском нивоу, јер је то дневна услуга потребна изузетно рањивим корисничким групама, па би свакодневни превоз корисника могао да буде захтеван и за кориснике и за пружаоце услуге, изузев у случајевима када удаљеност између општина није велика. У планирању убрзања развоја ове услуге вероватно је неопходно правити планове за сваки појединачни Дневни боравак.

Услуге Прихватилиште, Становање уз подршку, Свратиште и Предах смештај су слабо распрострањене и у периоду 2017 - 2020. године покривају у просеку између 0,2 - 2,8% општина. Поставља се питање да ли и за које од ових локалних услуга са ниском распрострањеношћу, има смисла планирати и предлагати покривеност на нивоу области, имајући у виду различите циљне групе којима су намењене. На пример, лиценциран је један ЛПЛУ Становања уз подршку за жртве трговине људима, а услуге користе корисници из читаве Србије и ван ње. С обзиром на сврху и циљну групу, услуга се може пружати на националном нивоу, но отвара се питање да ли је у односу на потребе довољно постојање само једног пружаоца ове услуге. Са друге стране, сврха услуге Становање уз подршку за особе са инвалидитетом јесте да корисник остане у својој средини, односно из сврхе произлази и потреба да услуга буде локално доступна. Могуће је да уговарање и пружање услуге Становање уз подршку на међуопштинском нивоу не би урушило принципе услуге, а омогућило би ширење ове значајне услуге чији развој стагнира. Имајући у виду сврху услуга Прихватилиште и Предах смештај, било би оптимално да буду присутне бар у свакој области, док Свратиште као услуга испуњава своју сврху само као услуга на локалном нивоу.

Потребно је обратити пажњу на одрживост пружалаца слабо распрострањених услуга које се пружају у наменским објектима. Две услуге показују негативне промене, односно, за неколико година се смањио број општина у којима су присутне услуге Дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању и Становање уз подршку за особе са инвалидитетом. Становање уз подршку за младе који се осамостаљују у посматраном периоду присутно је у једној или две општине. Ради се о просторно и кадровски захтевним услугама чије је и успостављање и одржавање финансијски захтевно.

Неуједначена доступност услуга, односно обухват становништва услугама ЛПЛУ и нагло смањење стопе обухвата у појединим годинама, најчешће је последица истицања лиценце или недостатка средстава за реализацију услуге, која је утицала на смањење капацитета ЛПЛУ за пружање услуга. Поред тога, мања доступност услуга у 2020. години је такође, последица пандемије изазване корона вирусом која је утицала на реализацију већине услуга, тако да се у петогодишњој анализи пружања услуга од стране лиценцираних пружалаца неке индикатори у 2020. години морају посматрати у контексту пандемије.

Анализа доступности услуга становништву према старосној структури указује да су услуге за старије од 65 година далеко развијеније, односно најдоступније, што је последица највећег учешћа корисника услуге Помоћ у кући у укупном броју свих корисника услуга који су доминантно старији од 65 година. Услуге деци, младима и одраслима су далеко мање доступне.

6. Закључак

Закључци су организовани у складу са тематским областима извештаја, а на овом месту ћемо покушати да их синтетизујемо и проблематизујемо.

Налази истраживања указују на позитивне исходе процеса лиценцирања пружалаца услуга што доказује континуирано повећање броја ЛПЛУ у периоду од 2016 – 2020. године. Повећање броја ЛПЛУ условило је повећање распрострањености и доступности услуга социјалне заштите на локалном нивоу. Очекивано, динамика је била изразитијег интензитета у почетном периоду, односно до 2018. године. Уочене разлике у динамици лиценцирања, пре свега доминација пружалаца услуге Помоћи у кући су такође очекиване пошто је реч о услузи која најдуже постоји у систему социјалне заштите.

У процесу лиценцирања, поред позитивних, издвојили су се и неповољни исходи. Спорије лиценцирање пружалаца појединих врста услуга, нпр. Прихватилишта или смањење броја ЛПЛУ Становање уз подршку представљају посебан изазов за систем социјалне заштите и захтевају дефинисање потребне подршке развоју услуга. Резултати истраживања „Мапирање услуга социјалне заштите и материјалне подршке у надлежности јединица локалних самоуправа у Републици Србији“⁶² показују да постоји већи број пружалаца ове услуге који нису лиценцирани, па је с обзиром на значај услуге за циљне групе којима је намењена, потребно системски подстицати лиценцирање пружалаца јер се на тај начин осигурава квалитет услуге и подстиче њен даљи развој. У том процесу су потребна детаљнија сазнања о разлозима услед којих развој, распрострањеност и доступност ове услуге стагнира.

Повећање броја ЛПЛУ допринело је географској распрострањености услуга, односно повећању њихове присутности у регионима и областима. Међутим, у периоду 2017 – 2020. године уочене су значајне разлике у географској распрострањености и доступности појединачних услуга. Услуга Помоћ у кући је са просечним присуством у 112 општина и просечном стопом обухвата од 196,3 најраспрострањенија и најдоступнија услуга од 2017. до 2020. године са највећим бројем ЛПЛУ и највећим бројем корисника. У 2020. години ова услуга присутна је у две трећине општина у Србији.

У Републици Србији, у 2020. години, од 1.000 становника три становника користе неку од услуга социјалне заштите на локалном нивоу коју пружају лиценцирани пружаоци. Пред системом социјалне заштите је још увек изазов за постизањем већег обухвата становништва локалним услугама социјалне заштите. Нарочито је потребно повећати доступност услуга за децу и младе, јер обухват деце и младих значајно заостаје од обухвата старијим корисницима услугама ЛПЛУ. Повећање доступности услуга за децу и младе је нарочито важно имајући у виду њихову вишеструку рањивост.

⁶² Мапирање услуга социјалне заштите и материјалне подршке у надлежности јединица локалних самоуправа у Републици Србији, http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wpcontent/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf, преузето 26.11.2021.

У 2020. години 40,1% ЛПЛУ има лиценцу на шест година, што значи да испуњава све захтеве стандарда. Развојни концепт процеса лиценцирања омогућује да преосталих 59,9% ЛПЛУ са ограниченом лиценцом одговори на потребе бројних потенцијалних корисника. Највећи број ЛПЛУ по истеку лиценце обнавља лиценцу и наставља да пружа услуге, што је позитиван налаз који указује на постојаност ЛПЛУ. У 2020. години први пут је уочен дисконтинуитет пружања неких услуга од стране дугогодишњих пружалаца услуга, па је у наредном периоду потребно детаљније пратити ову појаву са циљем одржања и очувања постојећих ресурса.

У оквиру услуга Помоћ у кући и Лични пратилац издвојило се десет пружалаца који услуге пружају у више од 10 општина покривајући изузетно велики број корисника. У групи услуга које се пружају у наменском објекту услуга Прихватилишта је једина за коју налази показују да има потенцијал и оправданост регионалног или међуопштинског организовања.

Процес лиценцирања је позитивно утицао на остваривање плурализма пружалаца услуга, стратешког циља постављеног Стратегијом социјалне заштите (2005), односно пре почетка лиценцирања. Наиме, у периоду 2016 – 2020. године, поред пружалаца из јавног сектора, равноправно се лиценцирају и пружаоци из општег сектора који у просеку чине 62,9%, а у неким услугама и 90%. Код услуга смештаја, односно услуга Прихватилиште и Предах смештај, и даље доминира учешће оснивача из јавног сектора.

У остваривању следећег стратешког циља, успостављању плурализма услуга у систему, у претходних пет година су, такође, забележени позитивни трендови на нивоу Републике Србије. Наиме, у протекле четири године број општина без иједне услуге је смањен за 77%. Међутим, за остварење овог циља потребно је улагање додатних напора јер се у 2020. години услуге социјалне заштите на локалном нивоу које пружају лиценцирани пружаоци не пружају у 13 општина у РС. Посебну пажњу је потребно усмерити на развој услуга у општинама у којима у периоду од 2016 – 2020. године није доступна ни једна услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга.

Реално би било очекивати да ће у наредних неколико година све општине у Србији успоставити бар једну услугу социјалне заштите коју пружају лиценцирани пружаоци. Међутим, поред тога неопходно је обезбедити разноврсност, односно плурализам услуга у локалним заједницама. Неравномерност развоја услуга најбоље илуструје пример да услуга Предах смештај има само једног лиценцираног пружаоца, за разлику од најраспрострањеније услуге Помоћ у кући за коју је лиценцирано 117 пружалаца. За успостављање диверзитета услуга на општинском нивоу, потребно је додатно мотивисање локалних самоуправа, јер је у само 14,9% општина у Србији присутно четири, од укупно 14 подврста услуга. У даљем планирању развоја локалних услуга потребно је обратити већу пажњу на услуге које су слабо заступљене како би се подстакло њихов развој.

У наредном периоду, потребно је стандардизовати социо-едукативне и саветодавно-терапијске услуге чиме би се омогућило лиценцирање пружалаца, односно

успостављање система квалитета у ову област пружања услуга. Такође, у циљу унапређења система социјалне заштите, остваривања подршке рањивим групама на квалитетан начин, потребно је и осмишљавање, пилотирање и стандардизација нових услуга, односно услуга које су препознате, али до сада нису добиле своје место међу стандардизованим услугама.

7. Преглед услуга социјалне заштите на локалном нивоу које пружају лиценцирани пружаоци услуга

7.1 Помоћ у кући

Услуга Помоћи у кући доступна је особама са ограничењима физичких и психичких способности услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи у активностима дневног живота, неге и надзора, при чему је породична подршка недовољна или није расположива⁶³. Сврха услуге Помоћ у кући је подршка у задовољавању свакодневних животних потреба, како би се унапредио или одржао квалитет живота⁶⁴: 1. одржавање личне хигијене, 2. нега, 3. одржавање хигијене стана, 4. помоћ ради задовољавања егзенстенцијалних и других потреба.

Најважнија запажања:

- У 2020. години од 117 ЛПЛУ Помоћ у кући 89 је пружало услугу. Услуга се континуирано развијала, од 41 ЛПЛУ у 2016. години до 117 у 2020. години.
- Међу ЛПЛУ услуге Помоћ у кући у периоду 2016 – 2020. доминирају пружаоци из општег сектора са 62,6% у просеку, а у структури према оснивачу удружења грађана са 46,1%. 59% ЛПЛУ има ограничену лиценцу.
- Помоћ у кући је најраспрострањенија услуга и једина услуга присутна у 75,8% општина, односно у свим областима у Србији. Број општина у којима се у периоду 2016 – 2020. година пружала ова услуга је порастао за 41,8% (у 2017. години услуга је пружана у 86, а у 2020. години у 122 општина).
- Просечна стопа обухвата становништва РС услугом Помоћ у кући износи 196,3 (2016. године просечна стопа обухвата је износила 135,6, а 2020. године 226,9)⁶⁵.
- Од укупног броја запослених у локалним услугама социјалне заштите које пружају ЛПЛУ, 40% је запослено у пружању услуге Помоћ у кући. У току 2020. године евидентирана су укупно 2.743 запослена или ангажована радника (Табела 7-1.1).

Табела 7-1.1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услугу Помоћ у кући, 2016 – 2020.

Број запослених у услузи Помоћ у кући у периоду 2016 - 2020					
Помоћ у кући	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број запослених у току године	1809	2210	2662	2732	2743
Број запослених 31.12.	1610	1790	2324	2336	2351
Руководиоци 31.12.	29	52	72	76	75
Стручни радници 31.12.*	--	197	260	239	250
Сарадници 31.12.	1318	1279	1654	1663	1637
Остало особље 31.12.	173	262	338	358	389

* Подаци у 2016. години нису приказани због непоузданих података у Годишњим извештајима ЛПЛУ.
Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

⁶³ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл.73

⁶⁴ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл.74

⁶⁵ Начин израчунавања стопе обухвата приказан је Прилогу извештаја А – Преглед индикатора.

- Број запослених у периоду 2016 – 2020. године континуирано расте што је последица пораста броја пружалаца услуга и корисника.
- Број корисника услуге Помоћ у кући у односу на 2016. годину је порастао за 70%. Највећи пораст броја корисника забележен је у 2018. години од 28,4%, док се у 2020. у односу на 2019. годину број корисника смањио за 1,8%.
- Услуга Помоћ у кући доминантно се пружа корисницима старијим од 65 година. У периоду 2016 – 2020. године просечан удео старијих корисника износи 89,7%, просечан удео деце 0,7%, а просечан удео младих и одраслих 9,6%. Унутар старосне структуре у посматраном периоду нема битних промена.

Табела 7-1.2 Број корисника услуге Помоћ у кући према старости, 2016 - 2020.

Старост корисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
0 – 17 година	70	101	110	97	94
18 - 26 година	11	25	39	36	41
26 - 64 године	742	1115	1533	1529	1655
65 - 79 година	3992	5040	6742	7040	6793
80 и више година	4759	5727	6998	7579	7415
Укупно	9574	12008	15422	16281	15998
Ланчани индекс		125,4	128,4	105,5	98,2

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У полној структури корисника доминирају жене са 71,1% (n=11.375, 2020. година). У петогодишњем периоду из године у годину расте број корисника, али је тренд раста већи код женске популације корисника ове услуге.
- У периоду 2017 – 2020. године просечан удео корисника са инвалидитетом износио је 74,4%. У структури корисника са инвалидитетом доминирају особе са телесним инвалидитетом са 21,6% и корисници са вишеструким сметњама са 19,1% (Табела 7-1.6).

Табела 7-1.3 Корисници услуге Помоћ у кући према врсти инвалидитета у периоду 2017-2020.

Врста инвалидитета	2017.	%	2018.	%	2019.	%	2020.	%
Телесни инвалидитет	1782	25,0	2463	27,0	2846	27,0	2777	26,2
Сензорни инвалидитет	685	9,6	1036	11,4	936	8,9	474	4,5
Интелектуалне тешкоће	313	4,4	382	4,2	373	3,5	561	5,3
Менталне тешкоће	575	8,1	564	6,2	524	5,0	461	4,3
Вишеструки	1496	21,0	1963	21,5	2610	24,7	2739	25,8
Первазивни развојни поремећаји	36	0,5	110	1,2	31	0,3	21	0,2
Друго	2253	31,6	2606	28,6	3230	30,6	3573	33,7
УКУПНО	7140	100,0	9124	100,0	10550	100,0	10606	100,0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- Иако услуга Помоћ у кући има највећи број пружалаца, запослених и корисника, на листама чекања забележен је највећи број потенцијалних корисника. У 2020. години на дан 31.12. на листи чекања се налазило 1.833 корисника.

7.2 Дневни боравак

Услуге дневног боравака доступне су: 1) деци и младима са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором, и подршком у одржању и развијању потенцијала, на начин који не омета њихово школовање; 2) одраслима са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором, и подршком у одржању и развијању потенцијала; 3) деци и младима који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом, на начин који не омета њихово школовање или одлазак на посао; 4) одраслим и старијим лицима којима је потребна дневна нега и надзор⁶⁶.

Сврха услуге дневног боравака је у унапређењу квалитета живота корисника у властитој социјалној средини кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот. Кроз услугу дневног боравака корисници у организованом окружењу и уз потребан надзор, задовољавају развојне потребе, стичу и развијају животне вештине, личну и друштвену одговорност ради развоја самосталности, социјалних, сазнајних и других важних функција.

Услуга дневног боравака се реализује кроз осмишљене програме, у планираним и ограниченим временским периодима⁶⁷.

Најважнија запажања:

- Услуга Дневног боравака за особе са инвалидитетом се континуирано развијала у периоду 2016 – 2020. па је тако број корисника порастао за 186,4%, док услуга Дневног боравака за децу и младе са проблемима у понашању стагнира. У 2020. години услугу су пружала само два лиценцирана пружаоца, као и 2016. године.
- Код услуге Дневни боравак за особе са инвалидитетом, у петогодишњем периоду, удео пружалаца из јавног и општег сектора је приближно исти, удео ЛПЛУ из јавног сектора у просеку износи 51,1%. Посматрано према оснивачу доминирају пружаоци чији су оснивачи удружења грађана са 45,9% и локална самоуправа са 42,9%. Лиценцу до шест година има 55,9% ЛПЛУ.
- Број општина у којима је присутна услуга Дневни боравак за особе са инвалидитетом у периоду 2017 – 2020. године је порастао за 111,5%, а број општина који пружају услугу Дневног боравака за децу и младе са проблемима у понашању смањен за 33,3%.
- Просечна стопа обухвата становништва услугом Дневни боравак за ОСИ и одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор у периоду 2016 – 2020. године износи 17,2%, односно 9,7% код услуге Дневни боравак за децу и младе у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом⁶⁸.

⁶⁶ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл.68

⁶⁷ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл.69

⁶⁸ Начин израчунавања стопе обухвата приказан је Прилогу извештаја А – Преглед индикатора.

- Укупан број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услугу Дневни боравак за особе са инвалидитетом на дан 31.12.2020. године увећао се за 271% у односу на 2016. годину, што је последица увећања броја ЛПЛУ, односно броја корисника. Број стручних радника се у истом периоду увећао за 135% (Табела 7-2.1).

Табела 7-2.1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услуге Дневног боравака, 2016 – 2020.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Промена
Дневни боравак за ОСИ и одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор						
Број запослених у току године	249	308	747	798	811	
Број запослених, 31.12.	200	237	690	751	742	271
Руководиоци, 31.12.	18	24	43	50	52	
Стручни радници, 31.12.	140	112	302	324	329	135
Сарадници, 31.12.	--	57	196	210	199	
Остало особље, 31.12.	39	47	149	167	162	
Дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању						
Број запослених у току године	11	24	21	22	18	
Број запослених, 31.12.	8	19	8	22	8	
Руководиоци, 31.12.	2	2	1	1	0	
Стручни радници, 31.12.	2	10	4	4	5	150
Сарадници, 31.12.	--	2	2	2	2	
Остало особље, 31.12.	7	2	1	15	1	

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У периоду 2016 – 2019. године забележен је тренд раста броја корисника Дневног боравака за особе са инвалидитетом и одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор - број корисника је порастао за 177,6%. У 2020. години је забележен прекид тренда, односно број корисника се смањило за 3,1% у односу на 2019. годину што се може сматрати последицом епидемије Корона вируса.
- Број корисника Дневног боравака за децу и младе у сукобу са законом је у континуираном паду од 2017. године. У 2020. години смањење у односу на 2017. годину износи 51,1%. У периоду 2016 – 2020. године дневни боравак у просеку у 51,1% случајева користе деца узраста од 15 до 17 година. Деца од 6 до 14 година у просеку учествују са 28,3%, док је учешће младих од 18 до 25 година 20,6%.

Табела 7-2.2 Број корисника услуге Дневни боравак према старости, 2016 - 2020.

Дневни боравак	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Дневни боравак за ОСИ и одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор					
0 - 5 година	8	5	14	11	16
6 - 14 година	90	93	195	202	168
15 – 17 година	46	32	84	97	95
18 - 25 година	137	134	393	393	372
26 - 64 година	278	283	843	917	926
65 - 79 година	7	12	15	17	29
80+ година	15	10	21	26	7
Укупно	581	569	1565	1663	1613
Дневни боравак за децу и младе у сукобу са законом					
6 - 14 година	21	91	47	49	42

15 – 17 година	73	142	83	89	65
18 - 25 година	30	37	74	16	25
Укупно	124	270	204	154	132

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У посматраном петогодишњем периоду у услузи Дневни боравак за особе са инвалидитетом доминантна је заступљеност корисника мушког пола са уделом од 58,5%. У дневном боравку за децу и младе у сукобу са законом доминирају особе мушког пола са уделом од 70,5%.
- Према врсти инвалидитета, најбројнији корисници услуге Дневни боравак за особе са инвалидитетом су корисници са вишеструким инвалидитетом⁶⁹, удео у 2020. години износио је 37,9%, док је просечан удео корисника са интелектуалним тешкоћама 36,9%. У Дневним боравцима за децу и младе у сукобу са законом 96,2% корисника је са поремећајем понашања или тежим емоционалним проблемима.
- Највећи број или 36,3% корисника услуге Дневни боравак за особе са инвалидитетом током 2020. године услугу је користило у трајању од пет до десет година, а чак 26,3% корисника дуже од 10 година. Услуга Дневног боравка за децу и младе у сукобу са законом у току 2020. године у 68,2% случајева коришћена је до годину дана.

Табела 7-2.3 Корисници дневног боравка према дужини коришћења услуге, 2020.

Дужина коришћења	Особе са инвалидитетом		Деца и млади са проблемима у понашању	
	Деца	Пунолетни	Деца	Пунолетни
До годину дана	33	49	74	16
Од годину до пет година	151	369	33	9
Од пет до десет година	90	496	0	0
Више од десет година	5	420	0	0
Укупно	279	1334	107	25

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- Према евиденцији пружалаца, на листи чекања за услугу Дневног боравка за особе са инвалидитетом на дан 31.12.2020. године налазило се 149 корисника, док на листи чекања ЛПЛУ који пружају услугу Дневног боравка за децу и младе у сукобу са законом није било деце и младих на листи чекања.

⁶⁹ Под вишеструким инвалидитетом подразумева се истовремено присуство више врста инвалидитета.

7.3 Лични пратилац детета

Услуга Лични пратилац детета доступна је детету са инвалидитетом, односно са сметњама у развоју, коме је потребна подршка за задовољавање основних потреба у свакодневном животу у области кретања, одржавања личне хигијене, храњења, облачења и комуникације са другима, под условом да је укључено у васпитно-образовну установу, односно школу, до краја редовног школовања, укључујући завршетак средње школе⁷⁰.

Сврха ангажовања личног пратиоца је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке детету ради укључивања у редовно школовање и активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности⁷¹.

Најважнија запажања:

- Број лиценцираних пружалаца услуге Лични пратилац детета у периоду 2016 - 2020. године се увећао осам пута, са 4 ЛПЛУ у 2016., на 33 ЛПЛУ у 2020. години.
- У периоду 2016 – 2020. године у просеку су заступљенији пружаоци из општег сектора са 90,2%, а према оснивачу доминирају удружења грађана са 77,7%.
- Већина или 81,8% пружалаца има ограничену лиценцу до пет година.
- Број општина у којима је у периоду 2017 – 2020. године присутна услуга Лични пратилац детета порастао је за 138,2% (34 општине у 2017. години; 81 општина за 2020. години).
- Просечна стопа обухвата деце и младих у РС услугом Лични пратилац детета у периоду 2016 – 2020. године износи 59,2. Стопа обухвата на почетку периода износила је 19,3, а 2020. године 113,8⁷².
- У петогодишњем периоду доминирају сарадници, односно лични пратиоци детета са уделом од 94% у просеку.

Табела 7-3.1 Број запослених у услузи Лични пратилац детета, 2016 – 2020.

Лични пратилац детета	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број запослених у току године	624	911	1248	1660	2427
Број запослених, 31.12.	379	574	968	1292	1842
Руководиоци, 31.12.	3	4	7	9	13
Стручни радници, 31.12.	17	26	46	61	71
Сарадници, 31.12.	354	539	908	1211	1741
Остало особље, 31.12.	5	5	7	11	17

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У 2020. години број деце и младих који користе услугу личног пратиоца у односу на 2016. годину порастао је за 486,3%.

⁷⁰ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан 83

⁷¹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан 84

⁷² Начин израчунавања стопе обухвата приказан је Прилогу извештаја А – Преглед индикатора.

- У укупном броју корисника у периоду 2016 – 2020. године у просеку доминирају деца узраста од шест до 14 година са уделом од 73,3%, док је најмање је деце до пет година старости са 3,9%.

Табела 7-3.2 Број деце и младих корисника услуге Лични пратилац према узрасту, 2016 - 2020.

Корисници по узрасту у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
0 - 5 година	12	13	41	65	86
6 - 14 година	277	462	788	1028	1488
15 - 17 година	48	99	147	235	358
18 – 26 година	23	42	45	77	179
Укупно	360	616	1021	1405	2111
Ланчани индекс		171,1	165,7	137,6	150,2

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У периоду 2016 – 2020. године већи је удео дечака који у просеку износи 68,9% (Табела 7-3.3).
- Према врсти инвалидитета, у току 2020. године доминирају деца и млади са первазивним развојним поремећајима (аутизам, Ретов синдром, Аспергеров синдром и други развојни поремећаји) са уделом од 28,3%, 21% деце и младих има вишеструки инвалидитет (истовремено присуство две или више сметњи, тешкоћа или инвалидитета код једне особе), док је 14,5% деце и младих са телесним инвалидитетом.

Табела 7-3.3 Деца и млади према врсти сметњи у развоју или инвалидитета, 2020.

Врста инвалидитета/врста сметње у развоју	Број деце и младих
Телесни инвалидитет	306
Сензорни инвалидитет	80
Интелектуалне тешкоће	278
Менталне тешкоће	194
Вишеструки инвалидитет	443
Первазивни развојни поремећаји	597
Тешка органска обољења	29
Нешто друго	184
Укупно	2111

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- Деца и млади су у 40,2% случајева користили услугу више од једне, а мање од три године, а у 21,1% случајева више од три године.

Табела 7-3.4 Деца и млади према дужини коришћења услуге, 2020.

Дужина коришћења	Број деце и младих
Мање од шест месеци	274
Од 6 месеци до годину дана	542
Од годину дана до три године	849
Више од три године	446
Укупно	2111

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- Према евиденцији пружалаца, на листама чекања на дан 31.12.2020. године налазило се 442 деце и младих.

7.4 Свратиште

Услуга Свратиште доступна је деци, младим, одраслим и старијим лицима који живе или раде на улици и добровољно затраже или пристану на услугу⁷³. Сврха услуге Свратиште је пружање привремених или повремених интервенција и задовољавање тренутних потреба корисника, као и посредовање у обезбеђивању доступности других услуга у заједници⁷⁴.

Најважнија запажања:

- У периоду 2016 – 2020. године лиценцирана су укупно три пружаоца услуге свратишта и то само за корисничку групу деце и младих: један пружалац у 2016. години, два у 2017. и 2018. години и три пружаоца у 2019. и 2020. години.
- У периоду 2016 – 2020. године заступљенији су пружаоци из општег сектора са 86,7% у просеку, а према оснивачу доминирају удружења грађана са 86,7%.
- Већина или 66,7% пружалаца има важећу лиценцу на шест година.
- Услуга је у читавом периоду, од 2016. до 2020. године присутна само у Београду, у две општине. У периоду 2017 - 2020. године није било промена.
- Просечна стопа обухвата становништва услугом Свратиште према циљним групама, 2016 – 2020. године износи 5⁷⁵.
- У петогодишњем периоду у услузи Свратиште доминирају стручни радници са просечним уделом 76,5%.

Табела 7-4.1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услугу Свратишта, 2016 – 2020.

Свратиште	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број запослених у току године	22	34	34	103	75
Број запослених, 31.12.	22	34	34	83	61
Руководиоци, 31.12.	2	2	2	5	3
Стручни радници, 31.12.	17	32	32	60	38
Сарадници, 31.12.	0	0	0	8	20
Остало особље, 31.12.	3	0	0	10	0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У периоду 2016 – 2020. године број корисника је порастао за 38,6%. Ланчани индекс у 2019. години показује смањење броја корисника за 14,4%, а 2020. године долази до раста од 29,4%. У периоду 2016 - 2020. године највише је деце узраста од шест до 14 година са уделом од 90,3% у просеку.

⁷³ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 77

⁷⁴ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 78

⁷⁵ Начин израчунавања стопе обухвата приказан је Прилогу извештаја А – Преглед индикатора.

Табела 7-4.2 Број корисника услуге Свратиште према узрасту, 2016-2020.

Корисници по узрасту у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
0 - 5 година	0	81	59	6	11
6 - 14 година	295	275	310	307	389
15 - 17 година	0	0	0	3	9
18 – 25 година	0	0	0	0	0
Укупно	295	356	369	316	409
Ланчани индекс	--	120,7	103,7	85,6	129,4

Извор: Извештаји ЛПЛУ- Свратиште

- У посматраном петогодишњем периоду у полној структури корисника услуге Свратиште у просеку је био већи број девојчица са уделом од 53,7% у просеку.

7.5 Становање уз подршку

Становањем уз подршку обезбеђује се одговарајући смештај, стручна помоћ и подршка за што потпуније осамостаљивање и укључивање корисника у заједницу. Становање уз подршку обезбеђује се ради спречавања коришћења услуге домског смештаја⁷⁶.

Сврха услуге за младе који се осамостаљују и лечене зависнике од алкохола или психоактивних супстанци, је помоћ и подршка у стицању самосталности и интеграције у заједницу. Сврха услуге становања уз подршку за особе са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама, јесте помоћ и подршка у стицању што већег степена самосталности који им омогућава квалитетнији независан живот у заједници.

Услуга становања уз подршку дуготрајно је доступна особама са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама, са навршених 15 година, најдуже две године:

- 1) лицима узраста између 15 и 26 године, које по престанку смештаја у установи социјалне заштите или хранитељској породици, као и по престанку боравка у установи за васпитање деце и омладине, односно у установи за извршење кривичних санкција, не могу или не желе да се врате у биолошку или сродничку породицу, нити су у могућности да започну самосталан живот;
- 2) лицима узраста између 15 и 26 година, које немају могућности да и даље живе у биолошким или сродничким породицама, као алтернатива смештају у установу социјалне заштите или хранитељску породицу, односно ради оспособљавања за самосталан живот;
- 3) лицима леченим од зависности од алкохола или психоактивних супстанци, старијим од 18 година.

Услуга становања уз подршку доступна је жртвама трговине људима са навршених 15 година живота, најдуже годину дана⁷⁷.

⁷⁶ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 89

⁷⁷ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 88

Најважнија запажања:

- Број лиценцираних пружалаца услуга Становање уз подршку се у периоду 2016 – 2020. године није значајније мењао, реч је о услузи која се најслабије развија (Табела 7-5.1). У 2020. години је укупно седам лиценцираних пружалаца услуге, четири пружаоца услуге за особе са инвалидитетом, два пружаоца за младе који се осамостаљују и један пружалац услуге за жртве трговине људима.

Табела 7-5.1 Број ЛПЛУ Становање уз подршку, 2016 - 2020.

Врста услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Становање уз подршку за младе који се осамостаљују	0	1	2	2	2
Становање уз подршку за особе са инвалидитетом	3	3	5	5	4
Становање уз подршку за жртве трговине људима	0	0	1	1	1

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

- Од седам ЛПЛУ само пет пружалаца је пружало услугу у 2020. години: три пружаоца услуге за особе са инвалидитетом, један пружалац услуге за младе који се осамостаљују и један пружалац услуге за жртве трговине људима.
- Услугу Становање уз подршку за особе са инвалидитетом пружали су искључиво пружаоци из општег сектора, чији су оснивачи удружења грађана. Становање уз подршку за младе који се осамостаљују је услуга чији је оснивач јавни сектор, искључиво локална самоуправа. Сви пружаоци су до сада имали само ограничене лиценце. Становање уз подршку за жртве трговине људима за сада има само једног лиценцираног пружаоца услуге из општег сектора, основаног од стране удружења грађана.
- Број општина у којима је у периоду 2017 - 2020. године присутна услуга Становање уз подршку није промењен (Табела 7-5.2).

Табела 7-5.2 Број општина у којима је присутна услуга Становање уз подршку, 2017 - 2020.

Врста услуге	2017.	2018.	2019.	2020.	Промена %
Становање уз подршку за младе који се осамостаљују	1	2	2	1	0,0
% општина	0,6	1,2	1,2	0,6	
Становање уз подршку за особе са инвалидитетом	3	4	4	3	0,0
% општина	1,9	2,5	2,5	1,9	
Становање уз подршку за жртве трговине људима	0	1	1	1	0,0
% општина	--	0,6	0,6	0,6	

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У периоду 2016 – 2020. године у структури запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услуге Становања уз подршку за особе са инвалидитетом нема значајнијих промена, с обзиром да нема ни значајнијих промена у броју ЛПЛУ. Код ЛПЛУ који пружају услуге за младе који се осамостаљују и жртве трговине људима, такође нису забележене промене, а услед малог броја корисника запослен је и ангажован мали број радника (Табела 7-5.4).

Табела 7-5.3 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ који пружају услуге Становања уз подршку, 2016 – 2020.

Врста услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Становање уз подршку за особе са инвалидитетом					
Број запослених у току године	34	33	30	39	25
Број запослених, 31.12.	31	32	30	34	25
Руководиоци, 31.12.	4	4	4	3	2
Стручни радници, 31.12.	8	6	4	5	4
Сарадници, 31.12.	15	18	11	22	12
Остало особље, 31.12.	5	2	11	4	7
Становање уз подршку за младе који се осамостаљују					
Број запослених у току године	1	1	2	2	1
Број запослених, 31.12.	1	1	2	2	1
Руководиоци, 31.12.	0	0	0	0	0
Стручни радници, 31.12.	1	1	2	2	1
Становање уз подршку за жртве трговине људима					
Број запослених у току године	--	--	3	3	3
Број запослених, 31.12.	--	--	3	3	3
Руководиоци, 31.12.	--	--	1	1	1
Стручни радници, 31.12.	--	--	2	2	2

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У периоду 2016 – 2020. године укупан број корисника код свих ЛПЛУ који пружају услуге Становања уз подршку је смањен за 22,2%. Број особа са инвалидитетом корисника услуге Становање уз подршку смањен је за 51,2%. Број корисника услуге Становања уз подршку за жртве трговине људима је у периоду 2018 – 2020. године смањен за 31,6% (Табела 7-5.4).

Табела 7-5.4 Број корисника услуге Становање уз подршку према старости, 2016 - 2020.

Врста услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Становање уз подршку за младе који се осамостаљују					
15 - 17 година	0	0	0	0	0
18 - 25 година	2	3	2	2	1
26 - 64 година	0	0	0	1	0
Укупно	2	3	2	3	1
Становање уз подршку за особе са инвалидитетом					
15 - 17 година	0	0	0	0	0
18 - 25 година	5	4	2	2	3
26 - 64 година	36	28	24	24	18
65 - 79 година	2	2	3	1	0
Укупно	43	34	29	27	21
Становање уз подршку за жртве трговине људима					
15 - 17 година	0	0	4	2	2
18 - 25 година	0	0	9	8	6
26 - 64 година	0	0	6	3	5
Укупно	0	0	19	13	13

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У периоду 2016 – 2020. године међу корисницима услуге Становање за младе који се осамостаљују у просеку доминирају особе мушког пола. У услузи Становање уз подршку за особе са инвалидитетом доминирају жене са 62,3%, а услуге пружаоца који пружа услугу жртвама трговине људима користе искључиво особе женског пола.
- Према врсти инвалидитета у петогодишњем периоду у услузи Становање уз подршку за особе са инвалидитетом у просеку доминирају корисници са интелектуалним тешкоћама са 66,6%.
- На дан 31.12.2020. године на листи чекања није било евидентираних корисника.

7.6 Персонална асистенција

Услуге персоналне асистенције доступне су пунолетним лицима са инвалидитетом са процењеним I или II степеном подршке, која остварују право на увећани додатак за туђу негу и помоћ, имају способности за самостално доношење одлука, радно су ангажована или активно укључена у рад различитих удружења грађана, спортских друштава, политичких партија и других облика друштвеног ангажмана, односно укључене су у редовни или индивидуални образовни програм.

Сврха услуге персоналне асистенције је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке која је кориснику неопходна за задовољавање личних потреба и укључивање у образовне, радне и друштвене активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности.

Најважнија запажања:

- Број лиценцираних пружалаца услуге Персонална асистенција у периоду 2016 - 2020. године континуирано расте, од осам пружалаца у 2016. години на 18 пружалаца у 2020. години.
- Међу ЛПЛУ Персонална асистенција у периоду 2016 – 2020. година доминирају пружаоци из општег сектора са 96,5% у просеку, а према оснивачу удружења грађана са 93,1%.
- Већина или 61,1% ЛПЛУ има ограничену лиценцу до пет година.
- У периоду 2017 – 2020. године број општина у којима је присутна услуга Персонална асистенција је порастао за 23,8% (од 21 општине у 2017. на 26 општина у 2020. години), али је број општина у којима постоји ова услуга и даље мали, односно у 16,1% општина у Србији постоји ЛПЛУ Персонална асистенција.
- Просечна стопа обухвата становништва услугом Персонална асистенција према циљним групама, 2016 – 2020. године износи 3,4 (2016. године износила је 2, а 2020. године 5)⁷⁸

⁷⁸ Начин израчунавања стопе обухвата приказан је Прилогу извештаја А – Преглед индикатора.

- У укупном броју запослених у услузи Персоналне асистенције доминирају сарадници - персонални асистенти са просечним уделом од 82% у периоду 2016 – 2020. година.

Табела 7-6.1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ Персонална асистенција, 2016 - 2020.

Број запослених	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број запослених у току године	146	215	304	311	357
Број запослених 31.12.	137	171	226	242	315
Руководиоци 31.12.	7	6	9	7	8
Стручни радници 31.12.	7	43	11	16	16
Сарадници 31.12.	117	101	194	207	276
Остало особље 31.12.	6	21	12	12	13

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У периоду 2016 – 2020. године број корисника је порастао за 138,7%. Ланчани индекс приказује пораст броја корисника у периоду 2017 - 2018. године, у 2019. години је забележен пад за 12%, а 2020. године долази до поновног раста од 26,8% (Табела 7-6.2).
- У петогодишњем периоду у просеку доминирају одрасли корисници (од 26 до 64 године) са уделом 82,8%.

Табела 7-6.2 Број корисника услуге Персонална асистенција према узрасту, 2016 - 2020.

Корисници по узрасту у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
18 - 25 година	10	12	16	19	22
26 - 64 година	98	127	169	188	229
65 - 79 година	11	14	15	17	31
80 и више година	0	0	0	0	2
Укупно	119	153	200	224	284
Ланчани индекс		128,6	130,7	112,0	126,8

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У посматраном петогодишњем периоду већа је присутност корисника мушког пола која у просеку износи 52,4%.
- Удео корисника на евиденцији пружалаца у 2020. години који су услугу користили више од једне година а мање од пет износи 62,7%, док је корисника који су услугу користили више од 5 година 19%.

Табела 7-6.3 Корисници услуге према дужини коришћења услуге, 2020.

Дужина коришћења	Број корисника
До годину дана	52
Од годину до пет година	178
Више од пет година	54
Укупно	284

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- Од укупног броја корисника у 2020. години 92,3% је на скали процене процењено као I и II степен подршке док је 7,4% корисника ове услуге без процењеног степена подршке.
- На листи чекања за коришћење услуге персонални асистент на дан 31.12.2020. године било је шест корисника.

7.7 СОС телефон

Сврха услуге СОС телефона је оснаживање жена са искуством родно заснованог насиља. Услуга СОС телефона обезбеђује се анонимно и уз поштовање стандарда поверљивости⁷⁹. Циљна група за услуге СОС телефона су жене са искуством родно заснованог насиља⁸⁰.

Најважнија запажања:

- Број лиценцираних пружалаца услуге СОС Телефон у периоду 2017 - 2020. године је континуирано растао. У 2017. години је лиценциран први пружалац, а у 2020. години је укупно 10 пружалаца ове услуге.
- Код услуге СОС телефон заступљенији су пружаоци из општег сектора са 92,6% у петогодишњем просеку, а према оснивачу доминирају удружења грађана са 92,6%. Сви пружаоци услуге СОС телефон имају ограничену лиценцу до пет година.
- Просечна стопа обухвата становништва услугом СОС телефон у периоду 2018 – 2020. године износи 52,6⁸¹.
- Број запослених у услузи СОС телефон расте сразмерно увећању броја пружалаца (Табела 7-7.1).

Табела 7-7.1 Број запослених и ангажованих радника у услузи СОС телефон, 2018 – 2020.

Број запослених	2018.	2019.	2020.
Број запослених у току године	64	108	120
Број запослених, 31.12.	63	108	118
Руководиоци, 31.12.	12	17	15
Стручни радници, 31.12.	21	31	39
Сарадници, 31.12.	22	55	57
Остало особље, 31.12.	8	5	7

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У периоду 2018 – 2020. године број корисника је порастао за 261%. Ланчани индексо показује пораст за 194,1% у 2019. години и 23% у 2020. години. У трогодишњем периоду, у просеку највећи број корисница, 53,6% је у категорији од 26 до 49 година, а потом су кориснице старости од 50 до 64 године са уделом 21,6%. Најмање, тј. 2,9% корисница су девојчице узраста до 17 година (Табела 7-7.2).

⁷⁹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуге сос телефона за жене са искуством насиља "службени гласник РС", бр. 93 од 13. новембра 2015, 90 од 26. јуна 2020.чл.4

⁸⁰ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуге сос телефона за жене са искуством насиља "службени гласник РС", бр. 93 од 13. новембра 2015, 90 од 26. јуна 2020.чл.5

⁸¹ Начин израчунавања стопе обухвата приказан је Прилогу извештаја А – Преглед индикатора.

- У укупном броју доминирају жене старосне доби од 26 до 49 година са 57,4% и жене старости од 50 до 64 година са уделом од 20,7%. Најмање је девојчица до 17 година чије учешће износи 1,4%.

Табела 7-7.2 Број корисница услуге СОС телефон према узрасту, 2018 - 2020.

Корисници по узрасту у току године	2018.	2019.	2020.
До 17 година	71	51	40
18 - 25 година	201	359	334
26 - 49 година	242	1069	1698
50 - 64 година	155	555	502
65 и више година	74	151	108
Укупно	743	2185	2682
Ланчани индекс		294,1	122,7

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- Пружаоци услуга су највећи број корисница упутили на полицију, центре за социјални рад и здравствене установе. У табели 7-7.3 је детаљније приказано упућивање корисница на друге институције, тј. надлежне органе и организације.

Табела 7-7.3 Упућивање на услуге других институција и организација, 2020.

Надлежни органи и организације на које је пружалац услуге упутио кориснице у току 2020.		
Врста надлежног органа/организације	Број упућивања	%
Полиција	970	25,1%
Јавно тужилаштво	422	10,9%
Центар за социјални рад	879	22,7%
Услуге социјалне заштите (нпр. Прихватилиште, саветовалиште...)	117	3,0%
Здравствена установа	631	16,3%
Образовно-васпитна установа	66	1,7%
Организација цивилног друштва (удружење грађана)	256	6,6%
Специјализоване женске организације које се баве насиљем	346	9,0%
Нешто друго, уписати	178	4,6%

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- Највише корисница, односно 41,4% је током 2020. године било изложено емоционалном насиљу, док је физичком насиљу било изложено 25,9% корисница.

Табела 7-7.4 Врста насиља којем су кориснице биле изложене, 2020.

Облик насиља	Старост корисница					Укупно
	До 17	18-25	26-49	50 - 64	65 и више	
Занемаривање (емоционално, физичко, едукативно, медицинско и сл.)	15	23	171	33	12	254
Физичко насиље	6	151	549	179	34	919
Сексуално насиље (укључујући и дигитално)	10	76	97	33	3	219

Сексуална експлоатација	5	6	17	1	0	29
Емоционално насиље (укључујући и дигитално)	11	257	830	310	62	1470
Експлоатација	2	2	2	2	0	8
Малтретирање (engl. bullying)	0	40	147	24	0	211
Економско насиље	0	16	228	154	47	445

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- Највећи број, односно 93% означених починилаца насиља у току 2020. године је мушког пола. Садашњи или бивши брачни или ванбрачни партнер је починилац насиља у 67,2% случајева. Сродници су починиоци у 14,3% случајева, а сродници по побочној линији у 6,2%.

7.8 Прихватилиште

Услуге смештаја у Прихватилиште пружају се најдуже у трајању до шест месеци:

- 1) деци, младима и одраслим жртвама насиља у породици, злостављања или занемаривања;
- 2) деци, младима и одраслим жртвама трговине људима;
- 3) деци и младима који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама, којима је потребан привремени смештај и процена потреба ради упућивања на коришћење других услуга;
- 4) одраслим и старим лицима у кризним ситуацијама, бескућницима и просјацима⁸².

Сврха смештаја у Прихватилиште је задовољавање основних потреба појединца или породице којима је потребно неодложно осигурати безбедност у кризним ситуацијама. Услуга из става 1. овог члана усмерена је ка процени потреба за другим услугама и започињању процеса помоћи кориснику за успостављање стабилног породичног или независног живота, превазилажење кризне ситуације и одрживих решења у будућности.

Најважнија запажања:

- У периоду 2016 - 2020. године број лиценцираних пружалаца услуге смештај у прихватилиште порастао је са 8 на 15. Налази указују на недостатак услуге Прихватилишта у свим областима и регионима.
- Међу ЛПЛУ Прихватилиште за децу заступљени су искључиво пружаоци из јавног сектора, док је код услуге за одрасле општи сектор у петогодишњем просеку присутан у 19% случајева. Такође, и код услуге Прихватилиште за жртве насиља у просеку доминирају пружаоци из јавног сектора са 78,3%.
- Пружаоци свих врста услуге Прихватилиште имају доминантно ограничене лиценце.
- Услуга Прихватилишта за жртве насиља у четворогодишњем периоду присутна је малом броју општина, а у 2020. години била доступна у шест општина. Услуга Прихватилишта за децу у три општине, а Прихватилишта за одрасле у пет општина на територији РС.

⁸² Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 25

- Просечна стопа обухвата услугом Прихватилиште према циљним групама, 2016 – 2020. године износи 6,4; 11 и 4,2⁸³.
- Повећање броја запослених у услузи Прихватилиште током петогодишњег периода прати раст броја корисника ове услуге.

Табела 7.8-1 Број запослених и ангажованих радника од стране ЛПЛУ Прихватилиште, 2016 – 2020.

Врста услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Прихватилиште за децу					
Број запослених у току године	6	5	6	73	75
Број запослених, 31.12.	6	5	6	55	65
Руководиоци, 31.12.	0	1	0	3	3
Стручни радници, 31.12.	6	2	3	30	39
Сарадници, 31.12.	0	2	2	10	20
Остало особље, 31.12.	0	0	1	12	3
Прихватилиште за одрасле					
Број запослених у току године	69	76	108	122	124
Број запослених, 31.12.	67	69	86	104	105
Руководиоци, 31.12.	3	3	4	2	5
Стручни радници, 31.12.	16	18	22	31	25
Сарадници, 31.12.	0	17	33	42	41
Остало особље, 31.12.	48	31	27	26	34
Прихватилиште за жртве насиља					
Број запослених у току године	40	29	39	44	56
Број запослених, 31.12.	36	26	38	43	53
Руководиоци, 31.12.	5	3	5	3	5
Стручни радници, 31.12.	25	14	19	24	30
Сарадници, 31.12.	0	4	7	9	12
Остало особље, 31.12.	6	5	7	7	6

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У 2020. години услуге ЛПЛУ Прихватилиште користило је укупно 822 корисника.
- У периоду 2016 – 2019. године број корисника Прихватилишта за децу увећао се 11 пута, а у 2020. се у односу на 2019. годину смањио за 49,5%. У петогодишњем просеку, учешће деце узраста од шест до 14 година износи 50,8%, а деце од 15 до 17 година 46,8%. Учешће деце старости до пет година у петогодишњем просеку износи 1,1%.
- У периоду 2016 – 2019. године број корисника Прихватилишта за одрасле увећао се за 17,2%, док се у 2020. у односу на 2019. годину, смањио за 42,9%. У петогодишњем просеку доминирају одрасли корисници са уделом од 53,9%, а удео старијих корисника износи 35,6%.
- Број корисника услуге Прихватилишта за жртве насиља у петогодишњем периоду варира. У просеку доминирају деца са 50,5% док је одраслих корисника 37,4%.

⁸³ Начин израчунавања стопе обухвата приказан је Прилогу извештаја А – Преглед индикатора.

Табела 7.8-2 Број корисника услуге Прихватилиште према узрасту, 2016 - 2020.

Врста услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Прихватилиште за децу					
0 - 2 година	0	0	1	0	0
3 - 5 година	2	0	0	2	1
6 - 14 година	13	16	12	164	88
15 - 17 година	15	8	9	162	76
18 - 25 година	0	4	2	1	1
Укупно	30	28	24	329	166
Прихватилиште за одрасле					
0 - 2 година	0	0	0	1	0
3 - 5 година	0	0	0	0	0
6 - 14 година	0	0	2	2	0
15 - 17 година	0	0	1	0	0
18 - 25 година	9	8	7	12	5
26 - 64 година	326	320	309	365	217
65 - 79 година	194	212	214	246	149
80 и више година	65	50	40	70	26
Укупно	594	590	573	696	397
Прихватилиште за жртве насиља					
0 - 2 година	0	30	55	33	46
3 - 5 година	88	30	39	46	27
6 - 14 година	72	45	69	58	50
15 - 17 година	15	6	11	9	6
18 - 25 година	27	26	34	26	25
26 - 64 година	132	79	126	110	97
65 - 79 година	8	3	5	9	8
80 и више година	2	1	2	0	0
Укупно	344	220	341	291	259

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У посматраном петогодишњем периоду у услузи Прихватилиште за децу у просеку доминирају дечаци са 57,5%. Такође, и у Прихватилишту за одрасле и старије доминирају корисници мушког пола са 61,1%, док је у Прихватилишту за жртве насиља доминантан удео жена са учешћем од 74,3%.
- У Прихватилишту за одрасле и старије евидентирано је 74,1% корисника са инвалидитетом (петогодишњи просек). Доминирају корисници са психијатријским обољењима са 21,6%. У истом периоду је, такође, евидентирано и 10,1% корисника са болестима зависности.
- У Прихватилиштима за децу удео деце са сметњама у развоју у петогодишњем просеку износи 37,3%. Највише је деце са поремећајем у понашању и тежим емоционалним проблемима, 16,7%.
- У Прихватилиштима за жртве насиља у периоду 2016 – 2020. године евидентирано је 12,2% корисника са инвалидитетом, а најприсутнији су корисници са психијатријским обољењима.

Табела 7.8-3 Корисници услуге Прихватилиште према инвалидитету, 2016 - 2020.

	Прихватилиште за децу		Прихватилиште за одрасле		Прихватилиште за жртве насиља	
	Број корисника	% корисника са инвалидитетом	Број корисника	% корисника са инвалидитетом	Број корисника	% корисника са инвалидитетом
2016.	30	36,7	594	77,9	344	10,5
2017.	28	57,1	590	84,4	220	8,6
2018.	24	45,8	573	77,8	341	10,9
2019.	329	19,1	696	65,1	291	13,1
2020.	166	27,7	397	65,2	259	18,1

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

- У 2020. години корисници услуге Прихватилишта за децу и Прихватилишту за одрасле и старије сви корисници су на услугу упућени од стране центра за социјални рад. Корисници услуге Прихватилишта за жртве насиља у 80,7% случајева на услугу су упућивани од стране центра за социјални рад, 6,6% од стране полиције, а самоиницијативно је затражило услугу 12,7% корисника.
- У 2020. година листа чекања је постојала само у Прихватилиштима за одрасле и старије, на којој је 31.12.2020. године евидентиран 21 корисник.

7.9 Предах смештај

Предах смештајем обезбеђује се краткорочна и повремена нега деци и младима са сметњама у развоју и одраслим и старијим лицима са сметњама у функционисању; очување њихових постојећих потенцијала; унапређују се и развијају вештине самосталног живота; стварају могућности за укључивање у заједницу, као и за развијање, очување и унапређење снага породице⁸⁴.

Услуга Предах смештаја пружа се најдуже 45 дана у току календарске године, с тим што може трајати најдуже 20 дана у континуитету, деци и младима са сметњама у развоју узраста од пет до 26 година живота и одраслим и старијим лицима са сметњама у функционисању, и то:

- 1) са интелектуалним и менталним тешкоћама или тешкоћама у психичком функционисању и аутизмом;
- 2) са вишеструким сметњама у развоју, односно функционисању;
- 3) са сензорним инвалидитетом;
- 4) са физичким инвалидитетом⁸⁵.

Сврха Предах смештаја је краткорочни и повремени смештај који се обезбеђује као дневни, викенд или вишедневни смештај, чиме се пружа подршка кориснику и његовој породици у одржавању и побољшању квалитета живота с циљем останка детета, односно одраслог и старијег лица у породици.

Најважнија запажања:

⁸⁴ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан. 28

⁸⁵ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан. 27

- У 2020. години услугу је пружао један пружалац услуге Предах смештај. Пружалац је лиценциран 2019. године и пружа услугу у Београду.
- Услуга се пружала за укупно 66 корисника у току 2020. године, а највећи број корисника услуге предах је у категоријих младих – укупно 30 корисника.
- 53% корисника је са вишеструким сметњама, 39,4% са интелектуалним, док је најмањи удео корисника са телесним инвалидитетом.
- Од укупног броја корисника у 2020. години 98,5% је упућено од стране центра за социјални рад, а један корисник је смештен без упута као хитан смештај.
- На дан 31.12.2020. године на листи чекања није било евидентираних корисника.

8. Прилог

Прилог А. Листа индикатора

Домен	Под-домен	Индикатор	Извор	Година
Општа обележја процеса лиценцирања, 2016 – 2020. године	Кретање броја ЛПЛУ	Број ЛПЛУ према групама, врстама услуга и региону	МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите	2016 – 2020.
	Димика лиценцирања	Индекс раста броја ЛПЛУ у РС према групама и врстама услуга услуга	МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите	2016 – 2020.
Капацитети и ресурси ЛПЛУ	Врста лиценце	Удео ЛПЛУ са лиценцом на шест година у укупном броју ЛПЛУ према групама и врстама услуга	МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите	2020.
	Континуитет у пружању услуге	Удео ЛПЛУ који пружају услугу у континуитету у укупном броју ЛПЛУ	МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите Годишњи извештаји ЛПЛУ	2016 – 2020.
		Удео ЛПЛУ који су престали са радом према сектору и делатности оснивача	МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2016 – 2020.
	Капацитети за пружање у више општина	Број ЛПЛУ који пружају услугу у више општина према врстама услуга	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2020.
		Удео ЛПЛУ који пружају услугу у више општина у укупном броју ЛПЛУ	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2020.
	Кадровски капацитети за пружање услуга	Удео запослених према врстама услуга у укупном броју запослених у свим услугама	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2016 – 2020.
		Пораст броја запослених	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2016 – 2020.
Ресурси за пружање услуга/квалитет услуга	Удео запослених са завршеним сертификованим, акредитованим програмом обуке према врсти услуга услуга	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2016 – 2020.	
Плурализам пружалаца услуга	Плурализам пружалаца према сектору оснивача	Удео пружалаца из општег сектора у укупном броју ЛПЛУ према врстама услуга	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2016 – 2020.
	Плурализам пружалаца према делатности оснивача	Удео пружалаца чији је оснивач удружење грађана, привредно друштво или предузетник у укупном броју ЛПЛУ	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2016 – 2020.
	Плурализам пружалаца према сектору	Удео корисника услуга према сектору и делатности оснивача у односу на укупан број корисника услуга ЛПЛУ	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2016 – 2020.

	и делатности оснивача			
Плурализам услуга	Плурализам услуга према подврстама услуга, тј. циљним групама	Број лиценцираних пружалаца услуга према подврстама услуга намењених циљним групама	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2016 – 2020.
		Удео ЛПЛУ специјализованих за подврсте услуга/циљне групе у укупном броју ЛПЛУ	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2016 – 2020.
Распрострањеност и доступност услуга на локалном нивоу	Распрострањеност услуга	Удео општина у којима се пружају услуге ЛПЛУ у укупном броју општина у РС	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2017 - 2020.
		Индекс раста броја општина у којима се пружају услуге ЛПЛУ	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2017 - 2020.
		Број општина према броју услуга које пружају ЛПЛУ	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2017 - 2020.
		Удео општина у којима је присутно више од пет услуга социјалне заштите на локалном нивоу	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2017 - 2020.
		Број општина у којима се пружају услуге помоћ у кући, лични пратилац и персонална асистенција	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2017 - 2020.
		Број општина у којима је седиште стационарних услуга према подврстама услуга	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2017 - 2020.
		Удео области у којима су присутне услуге ЛПЛУ у укупном броју области у РС	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ	2017 - 2020.
		Доступност услуга социјалне заштите које пружају ЛПЛУ	Општа стопа обухвата становништва РС услугама социјалне заштите које пружају ЛПЛУ према региону и области	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становништва
	Доступност услуге дневни боравак	Општа стопа обухвата ОСИ услугама дневног боравак на 100.000 становника	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становништва	2017 - 2020.
		Општа стопа обухвата деце и младих услугама дневног боравак за децу и младе у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом на 100.000 деце и младих	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становништва	2017 - 2020.
Доступност услуге помоћ у кући	Општа стопа обухвата становништва услугом помоћ у кући на 100.000 становника	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становништва	2017 - 2020.	
Доступност услуге лични пратилац	Општа стопа обухвата деце и младих услугом лични пратилац на 100.000 деце и младих	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становништва	2017 - 2020.	
Доступност услуге свратиште	Општа стопа обухвата становништва услугом свратиште на 100.000 становника	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становништва	2017 - 2020.	
Доступност услуге персона-	Општа стопа обухвата пунолетног становништва услугом персонална асистенција на 100.000 пунолетних	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ;	2017 - 2020.	

лна асистенција		РЗС – Процене становнишва	
Доступност услуге становање уз подршку	Општа стопа деце и младих услугом становање уз подршку за децу и младе који се осамостаљују и напуштају систем СЗ или правосудни систем на 100.000 деце и младих	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становнишва	2017 - 2020.
	Општа стопа обухвата ОСИ старијих од 15 година услугом станавање уз подршку на 100.000 становника	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становнишва	2017 - 2020.
	Општа стопа обухвата становништва старијег од 15 година услугом станавање уз подршку за жртве трговине људима на 100.000 становника старијих од 15 година	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становнишва	2017 - 2020.
Доступност услуге СОС телефон	Општа стопа обухвата девојчица и жена услугом СОС телефон на 100.000 девојчица и жена	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становнишва	2017 - 2020.
Доступност услуге прихватилиште	Општа стопа обухвата деце услугом смештај у прихватилиште за децу у скитњи и без пратње на 100.000 деце	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становнишва	2017 - 2020.
	Општа стопа обухвата пунолетних услугом смештај у прихватилиште за особе у кризним ситуацијама, бескућнике и просјаци на 100.000 становника	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становнишва	2017 - 2020.
	Општа стопа обухвата становништва услугом смештај у прихватилиште за жртве насиља	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становнишва	2017 - 2020.
Доступност услуге предах смештај	Општа стопа обухвата деце и особа са инвалидитетом старијих од пет година услугом предах смештај на 100.000 становника старијих од пет година	Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ; РЗС – Процене становнишва	2017 - 2020.

Прилог Б. Додатне табеле

Б-1: Број ЛПЛУ, 2013 – 2020.

Број ЛПЛУ према групама, врстама и подврстама услуга	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Дневне услуге у заједници								
ПОМОЋ У КУЋИ, Укупно	1	11	20	41	62	91	103	117
ДНЕВНИ БОРАВАК, Укупно	0	9	14	24	36	58	62	65
Дневни боравак за ОСИ и одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор	0	8	13	22	33	55	60	63
Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	0	1	1	2	3	3	2	2
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА	0	0	2	4	8	14	24	33
СВРАТИШТЕ	0	0	1	1	2	2	3	3
Услуге подршке за самосталан живот								
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА	0	2	4	8	11	12	16	18
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ, Укупно	0	2	2	3	4	8	8	7
Становање уз подршку за ОСИ	0	2	2	3	3	5	5	4
Становање уз подршку за младе који се осамостаљују	0	0	0	0	1	2	2	2
Становање уз подршку за жртве трговине људима	0	0	0	0	0	1	1	1
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге								
СОС телефон	0	0	0	0	1	7	10	10
Услуге смештаја								
ПРИХВАТИЛИШТЕ, Укупно	0	0	0	8	8	9	12	15
Прихватилиште за жртве насиља	0	0	0	4	4	4	5	6
Прихватилиште за децу	0	0	0	1	1	1	2	3
Прихватилиште за одрасле	0	0	0	3	3	4	5	6
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ	0	0	0	0	0	0	1	1

Б-2: Базни индекси, 2013 – 2020.

Базни индекс %	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Дневне услуге у заједници								
ПОМОЋ У КУЋИ, Укупно	100	1100	2000	4100	6200	9100	10300	11700
ДНЕВНИ БОРАВАК, Укупно	--	100	155,6	266,7	400,0	644,4	688,9	722,2
Дневни боравак за ОСИ и одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор	--	100	162,5	275	412,5	687,5	750	787,5
Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	--	100	100	200	300	300	200	200
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА	--	--	100	200	400	700	1200	1650
СВРАТИШТЕ	--	--	100	100	200	200	300	300
Услуге подршке за самосталан живот								
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА	--	100	200	400	550	600	800	900
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ, Укупно	--	100	100	150	200	400	400	350
Становање уз подршку за ОСИ	--	100	100	150	150	250	250	200

Становање уз подршку за младе који се осамостаљују	--	--	--	--	--	200	200	200
Становање уз подршку за жртве трговине људима	--	--	--	--	--	--	100	100
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге								
СОС телефон	--	--	--	--	100	700	1000	1000
Услуге смештаја								
ПРИХВАТИЛИШТЕ, Укупно	--	--	--	--	100	112,5	150	187,5
Прихватилиште за жртве насиља	--	--	--	--	100	100	125	150
Прихватилиште за децу	--	--	--	--	100	100	200	300
Прихватилиште за одрасле	--	--	--	--	100	133,3	166,7	200
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ	--	--	--	--	--	--	100	100

Б-3: Ланчани индекси, 2013 – 2020.

Ланчани индекс %	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Дневне услуге у заједници								
ПОМОЋ У КУЋИ, Укупно	--	111	1120,0	2041,0	4162,0	6291,0	9203,0	10417,0
ДНЕВНИ БОРАВАК, Укупно	--	--	914,0	1424,0	2436,0	3658,0	5862,0	6265,0
Дневни боравак за ОСИ и одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор	--	--	813,0	1322,0	2233,0	3355,0	5560,0	6063,0
Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	--	--	101	102	203	303	302,0	202
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА	--	--	--	204	408	814	1424,0	2433
СВРАТИШТЕ	--	--	--	101	102	202	203	303
Услуге подршке за самосталан живот								
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА	--	--	204	408	811	1112,0	1216,0	1618
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ	--	--	202	203	304,0	408	808	807
Становање уз подршку за ОСИ	--	--	202	203	303	305,0	505	504
Становање уз подршку за младе који се осамостаљују	--	--	--	--	--	102	202	202
Становање уз подршку за жртве трговине људима	--	--	--	--	--	--	101	101
Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге								
СОС телефон	--	--	--	--	--	107	710,0	1010
Услуге смештаја								
ПРИХВАТИЛИШТЕ, Укупно	--	--	--	--	808	809	912,0	1215
Прихватилиште за жртве насиља	--	--	--	--	404	404	405,0	506
Прихватилиште за децу	--	--	--	--	101	101	102,0	203
Прихватилиште за одрасле	--	--	--	--	303	304,0	405,0	506
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ	--	--	--	--	--	--	--	101

Б-4. ЛПЛУ према сектору и врсти оснивача, 2016 – 2020. (%)

Групе и врста услуга, сектор и делатност оснивача	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Аритметичка средина
ЛПЛУ који пружају дневне услуге у заједници према сектору и оснивачу						
ПОМОЋ У КУЋИ						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	43,6	38,6	37,0	33,7	34,3	37,4
Општи	56,4	61,4	63,0	66,3	65,7	62,6
Према делатности оснивача						
Локална самоуправа	35,9	36,8	34,6	30,7	29,6	33,5
Република Србија	5,1	3,5	3,7	4,0	3,7	4,0
Покрајина	5,1	1,8	1,2	0,0	0,9	1,8
Удружење грађана	46,2	47,4	46,9	45,6	44,6	46,1
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	7,7	10,5	12,3	17,8	19,4	13,6
Нешто друго	0,0	0,0	1,2	2,0	1,9	1,0
Помоћ у кући УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
ДНЕВНИ БОРАВАК						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	34,8	32,3	56,9	54,8	51,6	46,1
Општи	65,2	67,7	43,1	45,2	48,4	53,9
Према оснивачу						
Локална самоуправа	34,8	38,7	54,4	54,8	50,0	46,5
Република Србија	0,0	0,0	5,3	0,0	1,6	1,4
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	65,2	61,3	40,4	45,2	48,4	52,1
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Дневни боравак УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	14,3	16,7	18,2	9,8
Општи	100,0	100,0	85,7	83,3	81,8	90,2
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	14,3	16,7	12,1	8,6
Република Србија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	100,0	85,7	71,4	70,8	60,6	77,7
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	14,3	14,3	12,5	18,2	11,9
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	9,1	1,8
Лични пратилац УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
СВРАТИШТЕ						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	0,0	33,3	33,3	13,3
Општи	100,0	100,0	100,0	66,7	66,7	86,7
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	0,0	33,3	33,3	13,3
Република Србија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	100,0	100,0	100,0	66,7	66,7	86,7
Физичко лиц Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.е	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Свратиште УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
УДЕО ПРУЖАЛАЦА ДНЕВНИХ УСЛУГА У УКУПНОМ БРОЈУ ЛПЛУ	78,6	81,5	82,4	80,9	80,9	80,8
ЛПЛУ који пружају услуге подршке за самосталан живот према сектору и оснивачу						
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	0,0	6,3	11,1	3,5
Општи	100,0	100,0	100,0	93,8	88,9	96,5
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	0,0	0,0	5,6	1,1
Република Србија	0,0	0,0	0,0	6,3	5,6	2,4
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	100,0	100,0	100,0	87,5	77,8	93,1
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	6,3	11,1	3,5
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Персонална асистенција УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	25,0	28,6	28,6	16,7	19,8
Општи	100,0	75,0	71,4	71,4	83,3	80,2
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	25,0	28,6	28,6	16,7	19,8
Република Србија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	100,0	75,0	71,4	71,4	83,3	80,2
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Становање уз подршку УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
УДЕО ПРУЖАЛАЦА УСЛУГА ПОДРШКЕ САМОСТАЛНОМ ЖИВОТУ У УКУПНОМ БРОЈУ ЛПЛУ	11,	12,6	10,2	9,8	9,3	10,8
ЛПЛУ који пружају саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге према сектору и оснивачу						
СОС телефон						
Према сектору	0,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	0,0	11,1	11,1	7,4
Општи	0,0	0,0	100,0	88,9	88,9	92,6
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Република Србија	0,0	0,0	0,0	11,1	11,1	7,4
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	0,0	0,0	100,0	88,9	88,9	92,6
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
СОС телефон УКУПНО	0,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
УДЕО ПРУЖАЛАЦА САВЕТОДАВНИХ УСЛУГА У УКУПНОМ БРОЈУ ЛПЛУ	0,0	0,0	2,7	3,8	3,5	3,3
ЛПЛУ који пружају услуге смештаја према сектору и оснивачу						
ПРИХВАТИЛИШТЕ						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	87,5	100,0	77,8	83,3	80,0	85,7

Општи	12,5	0,0	22,2	16,7	20,0	14,3
Према оснивачу						
Локална самоуправа	75,0	100,0	77,8	75,0	60,0	77,6
Република Србија	12,5	0,0	0,0	8,3	20,0	8,2
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	12,5	0,0	22,2	16,6	13,4	12,9
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	6,7	1,3
Прихватилиште УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ						
Према сектору	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	100,0
Општи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,	
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	100,0
Република Србија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Предах смештај УКУПНО	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	
УДЕО ПРУЖАЛАЦА УСЛУГЕ СМЕШТАЈА У УКУПНОМ БРОЈУ ЛПЛУ	9,5	5,8	4,8	5,6	6,2	6,4
УКУПНО ПРУЖАЛАЦА - СВЕ УСЛУГЕ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Извор: Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите, МРЗБСП; Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Б-5. Корисници ЛПЛУ према сектору и врсти оснивача, 2016 – 2020.

Групе услуга	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Аритметичка средина
ЛПЛУ који пружају дневне услуге у заједници према сектору и оснивачу						
ПОМОЋ У КУЋИ						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	43,6	38,6	37,0	33,7	34,3	37,4
Општи	56,4	61,4	63,0	66,3	65,7	62,6
Према оснивачу						
Локална самоуправа	35,9	36,8	34,6	30,7	29,6	33,5
Република Србија	5,1	3,5	3,7	4,0	3,7	4,0
Покрајина	5,1	1,8	1,2	0,0	0,9	1,8
Удружење грађана	46,2	47,4	46,9	45,6	44,6	46,1
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	7,7	10,5	12,3	17,8	19,4	13,6
Нешто друго	0,0	0,0	1,2	2,0	1,9	1,0
ПОМОЋ У КУЋИ УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
ДНЕВНИ БОРАВАК						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	34,8	32,3	56,9	54,8	51,6	46,1
Општи	65,2	67,7	43,1	45,2	48,4	53,9
Према оснивачу						
Локална самоуправа	34,8	38,7	54,4	54,8	50,0	46,5

Република Србија	0,0	0,0	5,3	0,0	1,6	1,4
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	65,2	61,3	40,4	45,2	48,4	52,1
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
ДНЕВНИ БОРВАК УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	14,3	16,7	18,2	9,8
Општи	100,0	100,0	85,7	83,3	81,8	90,2
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	14,3	16,7	12,1	8,6
Република Србија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	100,0	85,7	71,4	70,8	60,6	77,7
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	14,3	14,3	12,5	18,2	11,9
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	9,1	1,8
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
СВРАТИШТЕ						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	0,0	33,3	33,3	13,3
Општи	100,0	100,0	100,0	66,7	66,7	86,7
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	0,0	33,3	33,3	13,3
Република Србија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	100,0	100,0	100,0	66,7	66,7	86,7
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
СВРАТИШТЕ УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
УДЕО ПРУЖАЛАЦА ДНЕВНИХ УСЛУГА У УКУПНОМ БРОЈУ ЛПЛУ	78,6	81,5	82,4	80,9	80,9	80,8
ЛПЛУ који пружају услуге подршке за самосталан живот према сектору и оснивачу						
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	0,0	6,3	11,1	3,5
Општи	100,0	100,0	100,0	93,8	88,9	96,5
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	0,0	0,0	5,6	1,1
Република Србија	0,0	0,0	0,0	6,3	5,6	2,4
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	100,0	100,0	100,0	87,5	77,8	93,1
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	6,3	11,1	3,5
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	25,0	28,6	28,6	16,7	19,8
Општи	100,0	75,0	71,4	71,4	83,3	80,2
Према оснивачу						

Локална самоуправа	0,0	25,0	28,6	28,6	16,7	19,8
Република Србија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	100,0	75,0	71,4	71,4	83,3	80,2
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКЕ УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
УДЕО ПРУЖАЛАЦА УСЛУГА ПОДРШКЕ САМОСТАЛНОМ ЖИВОТУ У УКУПНОМ БРОЈУ ЛПЛУ	11,0	12,6	10,2	9,8	9,3	10,8
ЛПЛУ који пружају саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге према сектору и оснивачу						
СОС телефон						
Према сектору	0,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	0,0	11,1	11,1	7,4
Општи	0,0	0,0	100,0	88,9	88,9	92,6
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Република Србија	0,0	0,0	0,0	11,1	11,1	7,4
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	0,0	0,0	100,0	88,9	88,9	92,6
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
СОС ТЕЛЕФОН УКУПНО	0,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
УДЕО ПРУЖАЛАЦА САВЕТОДАВНИХ УСЛУГА У УКУПНОМ БРОЈУ ЛПЛУ	0,0	0,0	2,7	3,8	3,5	3,3
ЛПЛУ који пружају услуге смештаја према сектору и оснивачу						
ПРИХВАТИЛИШТЕ						
Према сектору	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Јавни	87,5	100,0	77,8	83,3	80,0	85,7
Општи	12,5	0,0	22,2	16,7	20,0	14,3
Према оснивачу						
Локална самоуправа	75,0	100,0	77,8	75,0	60,0	77,6
Република Србија	12,5	0,0	0,0	8,3	20,0	8,2
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	12,5	0,0	22,2	16,6	13,4	12,9
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	6,7	1,3
ПРИХВАТИЛИШТЕ УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ						
Према сектору	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	
Јавни	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	100,0
Општи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,	
Према оснивачу						
Локална самоуправа	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	100,0
Република Србија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Покрајина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Удружење грађана	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Привредно друштво, предузетник, физичко лице и др.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ УКУПНО	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	

УДЕО ПРУЖАЛАЦА УСЛУГЕ СМЕШТАЈА У УКУПНОМ БРОЈУ ЛПЛУ	9,5	5,8	4,8	5,6	6,2	6,4
УКУПНО ПРУЖАЛАЦА - СВЕ УСЛУГЕ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Б-6: Географска распрострањеност услуга ЛПЛУ у областима РС

Б-6.1 Учешће општина у којима су присутне дневне услуге у заједници које пружају ЛПЛУ, 2020. (%)

Област	Лични пратилац	Помоћ у кући	Дневни боравак за		Сврестиште
			ОСИ	Децу и младе са проблемима у понашању	
Укупан број области у којима су присутне услуге ЛПЛУ	23	25	22	2	1
% области	92	100	88	8	4
Учешће општина у областима РС у којима су присутне дневне услуге у заједници (%)					
Београдска	94	94	65	0	12
Борска	50	75	25	25	0
Браничевска	0	75	13	0	0
Зајечарска	50	100	25	0	0
Западнобачка	50	100	75	0	0
Златиборска	70	40	20	0	0
Јабланичка	33	100	33	0	0
Јужнобанатска	25	88	25	0	0
Јужнобачка	42	50	33	0	0
Колубарска	33	67	17	0	0
Мачванска	63	100	50	0	0
Моравичка	100	75	50	0	0
Нишавска	57	100	0	0	0
Пиротска	75	100	50	0	0
Подунавска	67	67	100	0	0
Поморавска	33	67	0	0	0
Пчињска	43	43	14	0	0
Расинска	67	33	83	0	0
Рашка	80	40	40	0	0
Севернобанатска	0	83	33	0	0
Севернобачка	33	67	67	0	0
Средњобанатска	40	100	0	0	0
Сремска	14	71	29	0	0
Топличка	25	100	25	0	0
Шумадијска	71	86	14	14	0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Б-6.2: Учешће општина у којима су присутне услуге за подршку за самостални живот које пружају ЛПЛУ, 2020. (%)

Област	Персонална асистенција	Становање уз подршку за		
		ОСИ	Младе који се осамостаљују	Жртве трговине људима
Укупан број области у којима су присутне услуге ЛПЛУ	17	3	1	1
% области	68	12	4	4
Удео општина у областима у којима су присутне услуге за подршку за самосталан живот (%)				
Београдска	59	0	0	6
Борска	25	0	0	0
Браничевска	0	0	0	0
Зајечарска	0	0	0	0
Западнобачка	25	25	0	0
Златиборска	10	0	0	0
Јабланичка	17	0	0	0
Јужнобанатска	0	13	0	0
Јужнобачка	8	0	0	0
Колубарска	0	0	0	0
Мачванска	0	13	13	0
Моравичка	25	0	0	0
Нишавска	14	0	0	0
Пиротска	0	0	0	0
Подунавска	67	0	0	0
Поморавска	17	0	0	0
Пчињска	0	0	0	0
Расинска	17	0	0	0
Рашка	20	0	0	0
Севернобанатска	0	0	0	0
Севернобачка	33	0	0	0
Средњобанатска	0	0	0	0
Сремска	0	0	0	0
Топличка	25	0	0	0
Шумадијска	29	0	0	0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Б-6.3: Учешће општина у којима су присутне услуге смештаја које пружају ЛПЛУ, 2020. (%)

Област	Прихватилиште за			Предах смештај
	Жртве насиља	Децу	Одрасле и старије	
Укупан број области у којима су присутне услуге ЛПЛУ	6	3	5	1
% области	24	12	20	4
Учешће општина у којима су присутне услуге смештаја које пружају ЛПЛУ (%)				
Београдска	6	6	6	6
Борска	0	0	0	0
Браничевска	0	0	0	0
Зајечарска	0	0	0	0

Западнобачка	0	0	0	0
Златиборска	0	0	0	0
Јабланичка	17	0	0	0
Јужнобанатска	13	0	0	0
Јужнобачка	0	0	8	0
Колубарска	0	0	0	0
Мачванска	0	0	0	0
Моравичка	0	0	0	0
Нишавска	14	14	0	0
Пиротска	0	0	0	0
Подунавска	0	0	33	0
Поморавска	0	0	0	0
Пчињска	14	0	14	0
Расинска	0	0	0	0
Рашка	0	0	0	0
Севернобанатска	0	0	0	0
Севернобачка	0	0	0	0
Средњобанатска	0	0	0	0
Сремска	0	0	0	0
Топличка	0	0	0	0
Шумадијска	14	14	14	0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ